

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Εβδομαδιαίο περιοδικό τέχνης μελέτης και έλέγχου

ΤΟΜ. 5, ΑΡΙΘ. 82

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κ. ΔΗΜΑΡΑ

Η εγκύλιος της Ιεραρχίας.

ΤΗ. DE LAJARTE

Οι ιστορικοί χοροί.

Λ. LURINE

Η Καρδιά της Μινιόν.

ΡΙΤΑΣ ΜΠΟΥΜΗ

Τραγούδια στην Αγάπη.

ΗΛΙΑ ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗ

Ανδρέας Μουστοξύδης.

ΙΒΑΝ ΜΠΟΥΝΙΝ

Το Έγκλημα.

Γ. ΓΡΗΓΟΡΗ

Ο Φίλος μου ο Βρονό-
λακας.

Γ. ΣΠΑΤΑΛΑ

Σονέτο.

UGO OJETTI

Ντάριο Νικοντέμι.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΚΑΡΙΜΤΑΣ

Από τα Κυπαρίσσια μου.

Ε. GONDINOT

Ο Γέρος.

ΗΛΙΑ BENEZH

Το Φίδι του Ακλήφ.

Μ. ΑΛΕΞΙΟΥ

Μάνα μου γής.

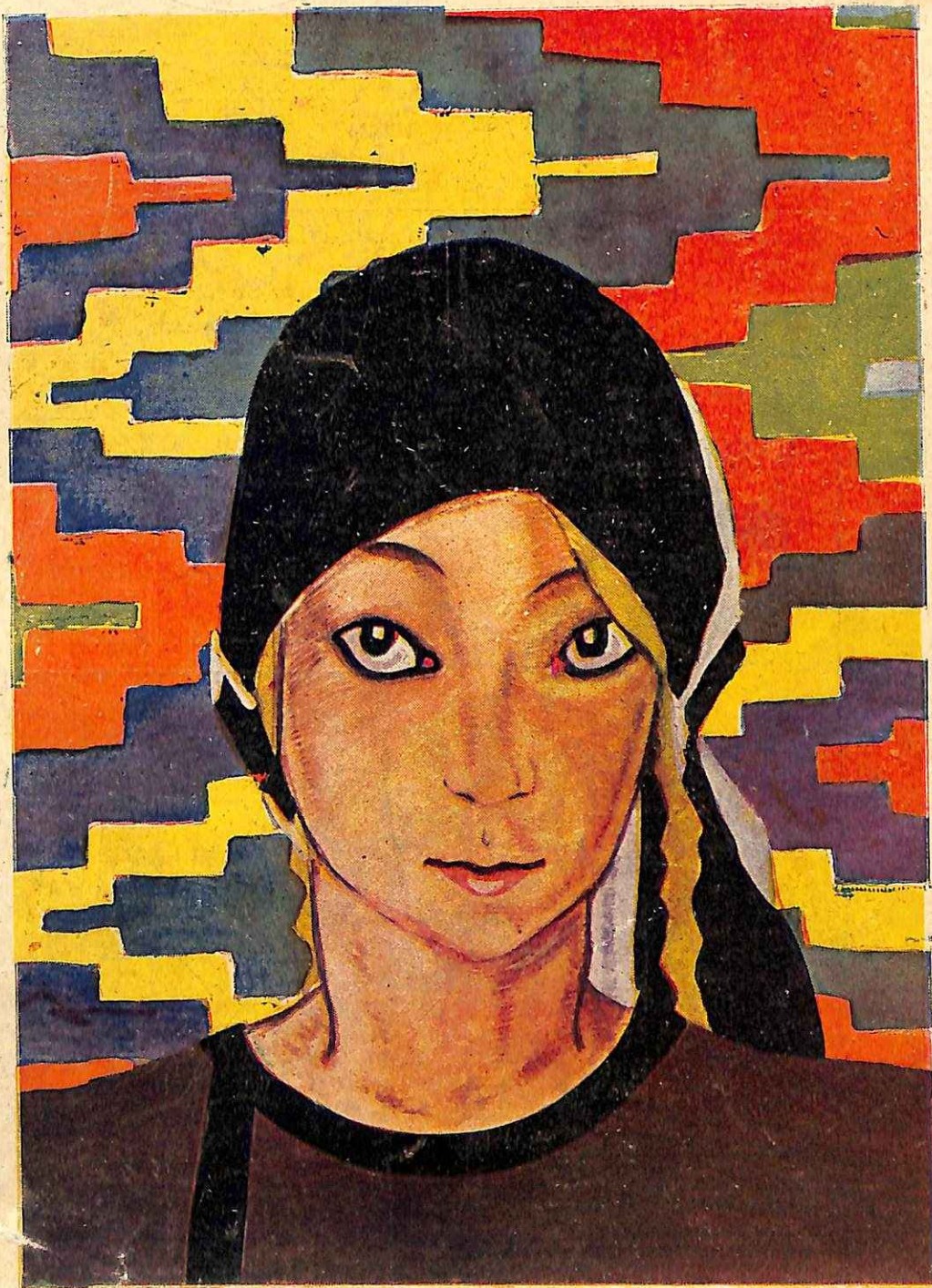
ΨΥΧΑΡΗ

Το έγκλημα της Λαζαρίνας.

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

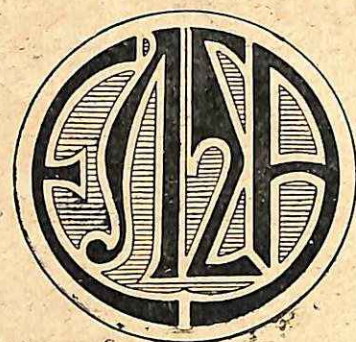
Η ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

Η ΜΟΥΣΙΚΗ

ΚΛ. ΚΛΩΝΗ; Πορτρέτο.

ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΒΕΡΝΙΚΙΑ
ΥΠΟΔΗΜΑΤΩΝ

ΠΡΟΪΟΝΤΑ
ΑΛΟΙΦΑΙ
ΔΙΑ
ΠΑΤΩΜΑΤΑ
ΜΟΥΣΑΜΑΔΕΣ
ΕΠΙΠΛΑ

Εἶναι ἀνωτέρα πάσης Εὐρωπαϊκῆς μάρκας ἐπειδὴ αἱ Ἑλληνικαὶ
πρῶται ὕλαι ἀπὸ τῆς ὁποίας ἀποτελοῦνται—κηρὸς μελίτσης καὶ
τερεβινθέλαιον—εἶναι αἱ ἀνώτεραι καὶ ἀγνότεραι τοῦ κόσμου.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΜΑΛΙΑΓΡΟΥ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1928

Ὅ,τι χρειάζεται ἓνας
ἄνδρας μὲ μηνιαίας δό-
σεις.

Ὑφάσματα, ἐνδυμα-
σίας, ἀνδρικὰ εἶδη κ.λπ.
Οικόπεδα ἐν Ἡρα-
κλείῳ Ἀττικῆς.

Χρηματοκιβώτια Roelé
μὲ μηνιαίας δόσεις.

Ὁ πρῶτος οἶκος ὁ ἐ-
φαρμόσας συστηματικῶς
τὴν πώλησιν ἐπὶ πιστώσει.

28 ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ 28 ΑΘΗΝΑΙ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΙΡΕΙΑ ΙΝΩΝ ΚΑΙ ΙΝΟΠΝΕΥΜΤΩΝ
ΚΟΝΙΑΚ ΒΟΤΡΥΣ

ΠΑΛΑΙΟΝ ΑΠΟΣΤΑΓΜΑ ΟΙΝΟΥ

ΜΑΡΚΟ

ΤΟ ΚΑΛΛΙΤΕΡΟ ΕΠΙΤΡΑΠΕΖΙΟ ΚΡΑΣΙ
ΠΡΑΤΗΡΙΟΝ ΣΤΟΑ ΠΕΣΜΑΤΖΟΓΛΟΥ 6.

ΑΡΙΘ. ΤΗΛ. 66 — 74

EAU AMERICAINE

Το μόνον προϊόν που εξαλείφει τελείως τὴν πανάδα.
Γεν. Ἀντιπρόσ.: Ι. Μ. ΚΑΝΖΟΥΚ
Στοῦ Πεσματζόγλου: Ἀθήναι.

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΧΗΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ
ΚΑΙ ΛΙΠΑΣΜΑΤΩΝ

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ — ΣΤΑΔΙΟΥ 33

— (Χημικὰ λιπάσματα, ἀπλὰ
καὶ σύνθετα. Ὁξέα ἐν γέ-
νει. Γεωργικὰ φάρμακα, βα-
λουργεῖα λευκῆς καὶ πρασί-
νης δάλου. Ὑδροπίνες). —

ΔΕΧΕΤΑΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ

Εἰς ΔΡΑΧΜΑΣ

Διὰ 3 μῆνας 8 ο/ο
Δι' 6 » 8 1/2 ο/ο καὶ
Δι' 1 ἔτος 9 ο/ο

Εἰς ΛΙΡΑΣ ἈΓΓΛΙΑΣ ΔΟΛ-
ΛΑΡΙΑ ΚΑΙ ΧΡΥΣΟΝ :

Διὰ 3 μῆνας 7 ο/ο
Δι' 6 » 7 1/2 ο/ο καὶ
Δι' 1 ἔτος 8 ο/ο

Ὅ,τι κατώρδωσε νὰ ἐπιτύχη ἡ
νεωτέρα χημεῖα συγκεντροῦται εἰς
τὰ Ἀγγρικὰ Φίλμς

“RAJAR,”

Μεγίστη ταχύτης
Σωροτάτη ἀπόδοσις
Πλουσία ἐμουσιδὼν

Εἰς τὰ προσφερόμεν μὲ ἐγγύησιν.

Α. ΕΥΑΓΓΕΛΙΝΟΣ, Φωτογραφικά, Ὀπτικά
Σταδίου 58 β'.

Γ. ΚΑΓΚΕΤΣΩΦ, Φωτογραφικά, Ὀπτικά
Πανεπιστημίου 32 Α'

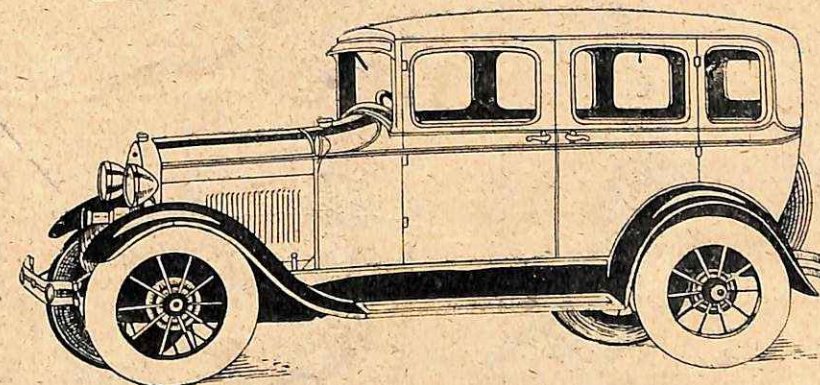
ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Κ. ΚΑΤΣΑΡΗΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 46

ΤΟ ΝΕΟΝ ΦΟΡΔ

Εἶναι ἐν ὄχημα οὐσιωδῶς
νέον καὶ σύγχρονον, κατα-
σκευασθὲν ὅπως ἀνταποκρί-
νεται εἰς τὰς σημερινὰς ἀπαι-
τήσεις τῆς κυκλοφορίας εἰς
εἰς ὅλας τὰς χώρας.

ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΤΙΠΟΤΕ ΤΟ ΠΑΡΟΜΟΙΟΝ ΩΣ ΤΕΛΕΙΟΝ ΠΟΙΟΤΗΤΟΣ ΚΑΙ ΤΙΜΗΣ

ΔΙΑΡΚΗΣ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΗ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΤΥΠΩΝ
ΕΠΙΒΑΤΙΚΑ — ΦΟΡΤΗΓΑ — ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

“ΑΘΗΝΑ” ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΚΟΣΜΗΤΕΙΑ

ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 28

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΓΥΡΤΩΝ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΩΝ

ΔΩΡΕΑ

ΗΜΕΡΟΜ. 16-8-83

ΑΡΙΘ. 36201

ΚΟΥΒΑΡΙΣΤΡΑΙ ΛΕΟΝΤΟΣ

ΠΟΙΟΤΗΣ ΑΡΙΣΤΗ - ΤΙΜΗ ΕΥΘΗΝΗ

Δυναμομετρικῶς ἐξετασθεῖσαι ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς Προμηθειῶν ἀπεδείχθησαν ἀνώτεραι καὶ αὐτῶν τῶν Coats, προτιμηθεῖσαι καὶ εἰς τοὺς 3 τελευταίους διαγωνισμούς.

ΠΡΟΪΟΝΤΑ

ΚΛΩΣΤΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ Ι. ΡΗΓΑ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΡΟΜΒΗΣ 22 ΑΘΗΝΑΙ

ΑΠΟΘΗΚΑΙ ΕΙΣ ΤΑΣ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑΣ ΠΟΛΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΣΟΥΠΕΣ ΟΣΠΡΙΩΝ ΕΙΣ ΚΥΒΟΥΣ

τοῦ παγκοσμίου φήμης ἐργοστασίου KNORR

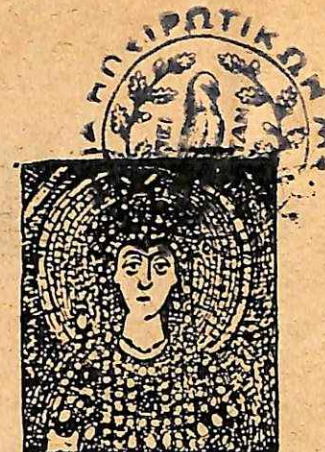
Πωλοῦνται εἰς ὅλα τὰ ἐδωδιμοπωλεῖα

ΣΑΒΒΑΤΟΝ 11 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1930

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΤΕΧΝΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ

ΕΤΟΣ Γ'. ΤΟΜΟΣ 5'. ΑΡΙΘ 82
ΓΡΑΦΕΙΑ: ΜΑΓΕΡ 29

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Κ. ΜΠΑΣΤΙΑΣ

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Ἑτησίᾳ Δρ. 200
Ἐξαμηνίως 100
Τριμηνίως 50
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Λίρα 1

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΓΚΥΚΛΙΟ ΤΗΣ ΙΕΡΑΡΧΙΑΣ ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ

Ἀγαπητὲ Μπαστιά

Σεβαστὴ μᾶς εἶναι ἡ πρόθεσις τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἑλλάδος ὅταν χτυπάει τὴς κομμουνιστικῆς προσπάθειες. Μὰ δὲ φτάνει αὐτό. Δὲν ἔρχομαι νὰ ἐκθέσω ἐδῶ οὐτε τὴς ιδέες μου ἐναντίᾳ σ' ἓνα θεωρητικὸ σύστημα ποὺ ἐδείξε μπροστὰ στὴν πράξιν τὴν ἀνεπάρκειά του, οὐτε νὰ ξαναπῶ τὸ πιστεύω μου, ἀλλὰ οὐτε καὶ νὰ κρίνω οἱς λεπτομέρειές του ἓνα ἔγγραφο, ποὺ ὅσο κι' ἂν εἶναι ἐξαιρετικὰ θαρρὺ δὲν παύει νὰ εἶναι ἔργο ἀνθρώπου, καὶ μπορεῖ σὰν τέτοιο νὰ κριθεῖ.

Ἀληθινὰ θὰ εἶχε κανεὶς ἀρκετὰ νὰ παρατηρήσει ἀναλύοντας τὸ καίμενο αὐτό, καὶ σχετικὰ μὲ τὴ γλώσσα του, καὶ τὴς γλωσσικῆς πεποιθήσεως ποὺ ἐκθέτει παράκαιρα, καὶ σχετικὰ μὲ τὴν ξαναξεσταμένη ὑπόθεσιν τοῦ Βόλου, καὶ γενικώτερα μὲ τὸν τρόπο ποὺ ἀνοίγει τὸν πόλεμον, παραθέτοντας ἀποσπάσματα δύο - τριῶν συγγραφέων, ζήτημα δηλαδὴ πολεμικῆς ἱκανότητος. Μὰ κι' αὐτὸ δὲ θὰ εἶχε πολλὴ σκοπιμότητα εἶναι γνωστὸ σὲ ὅλους μᾶς πὼς ἡ ἐκκλησία στὸν τόπον μᾶς ἔχει χάσει καὶ τὴν μαχητικότητά καὶ τὴ διπλωματία τῆς ἀρχαίας ἐκκλησίας. Τὴ κάτω κάτω κι' αὐτὰ ὅλα θὰ μπορούσες—ἂν ἔχῃ νὰ τὰ ὑπογράψεις—τουλάχιστον νὰ τὰ δεχθεῖς.

Εἶναι ἀπαραίτητο νὰ τονίσουμε κατὰ ἄλλο, δύο ἄλλα σημεῖα, καὶ νὰ ποῦμε καθαρά: ἐδῶ καὶ ἐδῶ χωρίζομασθε ἀπὸ τὴν ἀποψη τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, ἐδῶ καὶ ἐδῶ ἡ Ἱεραρχία παίρνει θέση ἐπικίνδυνη καὶ δὲν τὴν ἀκολουθοῦμε.

Πρῶτα πρῶτα, γιὰ αὐτὴ ἡ σύγχυσις τῆς ἐλληνικῆς καὶ τῆς χριστιανικῆς ιδιότητος; Εἴμαστε χριστιανοὶ καὶ Ἕλληνες, δύο πράγματα χωριστά· μὲ κανένα τρόπο δὲν πρέπει νὰ δεχθῶμε τὴν ταύτισιν μιᾶς ἐννοίας σχετικῆς καὶ ιστορικῆς, καθὼς εἶναι τὸ ἔθνος, μὲ τὴν ἀπολυτὴ φύσιν τῆς θεοσεβείας μᾶς. Τὸ νὰ

πάθουν οἱ στρατηγοὶ νὰ ἔχουν στρατιῶτες ὅπως λέει—βέβαια μὲ κάποια θυμοσφία—ἡ ἐγκύκλιος, τοῦτο δὲν θὰ ἔπρεπε διόλου ν' ἀπασχολήσῃ τὴν ἐπίσημὴ ἐκπροσώπησιν τῆς Ἐκκλησίας. Ἐξηγοῦμαι: ἐδῶ ἔχουμε τὴ φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἔχῃ τὴς ὑπογραφὰς ἐνὸς ἀθροίσματος ἀτόμων ποὺ εἶναι ἐλεύθερα νὰ κανονίσουν ὅπως νομίζουν σωστὸ τὴν κλίμακα τῶν ἀξιών τῆς. Γιὰ τὴν Ἐκκλησίαν, τὸ ἔθνος τίποτε περισσότερο ἀπὸ μέσον δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι. Οὕτως μὲ φαίνεται σωστὸ νὰ ὀνομάζουμε τὸ ἔθνος μᾶς «ἐυλογημένον»· σὲ ὅλο τὸν κόσμον ἐδόθηκε ἡ εὐλογία τῆς ἀποκαλύψεως—καὶ ἡ ιδέα τοῦ «περιούσιου Λαοῦ» εἶναι ἀντιχριστιανικὴ. Εἶναι φανερό πὼς ὁ ἀγῶνας γιὰ τὸν χριστιανισμό ἀδυνατίζει σημαντικὰ ὅταν ταυτίζεται μὲ τὸν ἐθνικὸ ἀγῶνα· καὶ εἶναι φανερό πὼς ἡ παρεξήγησις αὐτὴ τρέχει μὲς ἀπ' ὅλας τὴς παραγράφους τῆς ἐγκυκλίου.

Ἄλλο σημαντικό σημεῖο ἢ πιὸ καλὰ νόημα κεντρικὸ τῆς ἐγκυκλίου, εἶναι πὼς μὲ τὰ καμώματα τῶν κομμουνιστῶν κινδυνεύει ὁ Χριστιανισμός· (λέει ἀλήθεια κάπου ὅτι δὲν ὑπάρχει «πραγματικὸς φόβος διὰ τοὺς εἰς Χριστὸν ὀρθῶς πιστευόντας»—τὸ λέει—μὰ πρὶν καὶ ὕστερα τὸ ξελέει). Ἄν τὰ παιδιὰ μελετᾶνε μὲ τὴν «Ἱχνογραφία» τοῦ Ροῦμπου, καὶ ἄλλα μερικὰ βιβλία «ἐντὸς ὀλίγου δὲν θὰ ἔχῃ ἡ Ἐκκλησία πιστὰ τέκνα»· αὐτὸ πιστεύει ἡ Ἱεραρχία τῆς Ἑλλάδος καὶ δὲν κάνει καλὰ. Κι' ἐμεῖς διαβάζομε τὰ βιβλία τῶν Ἑλλήνων κομμουνιστῶν, ἀλλὰ ποτέ δὲν ἐφάντασθῃκαμε πὼς ἀπὸ τὸ διάβασμά τους κινδυνεύει καμμιά ιδέα—ἡ ἀδυναμία τους καὶ ἡ ἀνεδαφικότητά τους εἶναι ἐγγύησις ἀρκετὴ. Καλὰ αὐτό—μὰ ἐδῶ σοὺ λένε πὼς κινδυνεύει ὁ Χριστιανισμός ὁ ἴδιος. Αὐτὸ τὸ ἀποκλείω, ἔχῃ ξεκινώντας ἀπὸ λόγους ἱστορικοῦς, ποὺ θὰ μοῦ δίνανε κι' ἐκεῖνοι ἱστορικοὶ, πέρα διότι, μὰ σὰ Χριστιανὸς μελετώντας τὴν οὐσίαν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Μὲ δὴλ μᾶς τὴ δύναμιν πρέπει νὰ τονίσουμε τόσο πάνω στὸ ἓνα ζήτημα, ὅσο κι' ἐπάνω στὸ ἄλλο πὼς διαφωνοῦμε ἐντελῶς, πὼς

εἴμαστε πρῶτα ἀπ' ὅλα κι' ἐπάνω ἀπ' ὅλα Χριστιανοί, καὶ πὼς πιστεύομε στὴν αἰώνια δύναμιν τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Μὰ δὲ σταματᾶμε ἐδῶ. Πιστεύω καὶ θαρρῶ κι' ἐσὺ τὸ ἴδιο θὰ πιστεύεις, πὼς τὸν Χριστιανισμό δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ τὸν ρίξει· μὰ ὁ Χριστιανισμός μπορεῖ πολὺ εὐκόλῃ νὰ πέσει.

Ἡ φλόγα τῆς πίστεως θέλει τροφὴ ἀδιάκοπη μὲς στὴν ψυχὴ τοῦ καθενὸς μᾶς· εἴμαστε ἐστιάδες τῆς δικῆς μᾶς τῆς φλόγας. Κι' ὅσο εἶναι σίγουρο πὼς ἡ κομμουνιστικὴ δράσις δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ αἰτία νὰ πέσει ὁ Χριστιανισμός ἄλλο τόσο σίγουρο εἶναι πὼς ἡ ἴδια αὐτὴ δράσις σημαίνει πὼς ὁ Χριστιανισμός ἀδυνατίζει μέσα στὴς ψυχὰς τῶν Χριστιανῶν. Τὴ στιγμὴ ποὺ θ' ἀρχίσει ἡ ἄμυνα, σημαίνει πὼς ἔλλειψαν τὰ ἐφόδια τὰ ἐσωτερικὰ γιὰ τὴν ἀδιάκοπὴ ἐπίθεσιν ποὺ εἶναι ἡ πίστις. Ἡ κίνησις γιὰ τὸν κομμουνισμό, καὶ, πρέπει νὰ μᾶς γίνῃ ἐγερτήριο, νὰ γίνῃ ἀρχὴ μάχης μεγάλῃς ἀλλὰ μάχης ποὺ θὰ δώσῃ ὁ καθένας μὲ τὸν ἑαυτὸν πρῶτα πρῶτα. Καὶ πάλι ὁ Χριστιανισμός στὸν τόπον μᾶς τὸν ἑαυτὸν καὶ τὴ νάρκη του πρέπει νὰ χτυπήσῃ· ἡ καρδιά του ἡ ἴδια, ὁ κλῆρος, ἀπὸ τὴν Ἐπανάστασιν καὶ πέρα δὲν ἐστάθηκε σὺν ὁνόλῳ ποτέ ἐκεῖ ποὺ ἔπρεπε. Ἀς χτυποῦν ὅσο θέλουν τὸν κομμουνισμό· ἀς τὸν νικήσουν—γιὰ τὸν Χριστιανισμό, ὅσο δὲν ὑπάρχει μιὰ θαυτοτερὴ πίστις καὶ μιὰ γερὴ καθήγησις ἀπὸ τὸν κλῆρον, τὸ ἴδιο θὰ εἶναι: ἡ θεολογικὴ ἀδυναμία τῶν ἀνθρώπων, ἀνικανοποίητις ἀπὸ τὸν Χριστιανισμό σὲ νέους καὶ νέους μυστικισμοὺς θὰ ξεπέφτει δίχως γιαντριά. Κι' ὅλους ὁ Χριστὸς μᾶς ἔκαμε προσκετικούς· στοὺς ἐσωτερικοὺς κινδύνους τῆς πίστεως: ἐμεῖς ἐστέ τὸ ἄλλας τῆς γῆς· ἐὰν δὲ τὸ ἄλλας μωρανθῇ ἐν τίνι ἀλισθήσεται; (Ματθ. Ε' 13).

Κ. Δ.

ΑΠ' ΤΑ "ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΣΤΗΝ ΑΓΑΠΗ..."

XXXVII

Μακριά από μένα, φεύγεις κι' εγώ μόνη
μένω σαν τ'ορφανό και δέν μάφρηνει
στιγμή ή ανάμνησή σου, που φουντώνει
έντός μου τόν καυμό και την οδύνη.

Η εικόνα σου σαν τσέρι με κυκλώνει
καθώς καταφυγή στη λησμοσύνη
ζητάω και τώριο τ'όνειρο με λιώνει,
αχ, τ'όνειρο που αλήθεια δέ θα γίνη...

Τώρα στὸν ὕπνο μόνο, στὸ σκοτάδι
παύει ή ψυχή μου Ἀγάπη νὰ δλολύξη
για τ'όνειρό μου, πουῦνι ρημάδι...

Γιατί, τή νύχτα μόνο φτερουγίζει
πιὰ ή χάρη σου κοντά μου και τὸ χάδι
κι' ἀνάπαψη στὸν ὕπνο μου χαρίζει.

XXXVIII

Ναρχόσουν νὰ με βρῆς καθὼς θὰ κλαίω
μιὰ νύχτα σαν κι' ἐτούτη στὸ κελλί μου
καθὼς μεσ' τὴν ἀπόγνωση θὰ πλέω
και θάμαι ὅπως κι' ἀπόψε μοναχή μου...

Μιὰ νύχτα σαν κι' αὐτὴ που θὰ σοῦ λέω
τὸ τί σὲ ἤβρε κι' ἔχασε ή ψυχή μου,
ναρχόσουν..., θὰ γροικοῦσες ἕνα νέο
τραγοῦδι χωρίς ρίμες, τὴ φωνή μου!

"Ας ἦταν ἀπ' τὰ μακρὴ και τὰ ὕψη
σιμά μου ἔστω ἀπὸ οἶκτο νὰ πετοῦσες
σαν κάνει τὴ φωνή μου κλάμμα ή θλίψη.

Μπορεῖ τότε δὰ μόνο νὰ σκιρτοῦσες
Ἀγάπη ἀπὸ συμπόγιοι κι' ἀπὸ τύψη
και πλάϊ μου σπλαχνική νὰ γονατοῦσες.

IX 1929

ΡΙΤΑ ΜΠΟΥΜΗ

αὐτὸ κεφάλι! ἀκουε τὸ τραγοῦδι κά-
ποιων πουλιῶν που συχνὰ τραγουδῶσαν
γι' αὐτὴν! κύτταξε τὸν δρίζοντα που
κύτταγε κι' αὐτὴ τόσες φορές και τὰ
ὠρατὰ σύννεφα ποῦχε δει αὐτὴ νὰ δια-
βαίνουνε στὸν οὐρανὸ! Ἡ Μινιὸν θάταν
εὐχαριστημένη κεῖ πάνω, εὐτυχισμένη
και περήφανη.

Ὁ Στέφανος νόμιζε ἀξαφνα πὼς μιὰ
μυστηριώδης φωνή, γλυκεῖα σαν τὴ φωνή
τῆς ἐρωμένης του, τοῦλεγε οἱ γὰ στ'
αὐτή: — Μπορεῖς νὰ τραγουδήσεις... ὁ
θεὸς σὲ συχωρεῖ κι' ἐγὼ σ' ἐμπνέω...

Τραγοῦδα.
Ὁ Στέφανος σκούπισε τὰ δάκρυά του.
Κάθισε μπροστὰ στὸ πιάνο τῆς Μινιὸν.
Ἀρχισε μὲ χέρι ποῦτρεμο, μὲ τὰ μάτια
γυρισμένα κατὰ τὸν οὐρανὸ, ἐπου ἔλπιζε

νὰ διακρίνῃ τὴ γυναῖκα που ἀγαποῦσε
δοκίμασε νὰ τραγουδήσῃ... Κι' ἔξαφνα,
θαῦμα!... τραγοῦδῃς, μὲ μιὰ φωνή που
τοῦ θύμιζε τίς καλύτερες ἐμπνεύσεις του,
τὸ *Μία τρεξέρο* που τόσο καλὰ εἶχε
τραγουδήσει ἄλλοτε, κλαίγοντας στὰ πό-
δια τῆς ἐρωμένης του! Ἦταν ή καρδιά
τῆς Μινιὸν, μιὰ ἐρωτευμένη καρδιά που
τραγοῦδαγε πάλι μὲ τὴ φωνή του Στεφάνου.

**

Κι' ὁ τραγουδιστὴς που διηγότανε τὴν
ιστορία αὐτὴ πρόσθεσε:

«Σ' ἕναν καλλιτέχνη, σ' ἕναν ποιητὴ,
σ' ἕνα συγγραφέα χρειάζεται ή ἐμπνευση
μιας γυναίκας που ἀγαπᾷ ή ή ἀνά-
μνηση μιας γυναίκας που ἀγάπησε, ή
καρδιά τῆς Μινιὸν!»

Οἱ φιλολογικὲς
ἐργασίες τοῦ
Μουστοξύδη ἀ-
πὸ δὴ και πέρα εἶναι
ὅλες σχεδὸν ἐπάνω
στὴν ἀρχαία ἐλληνική
φιλολογία. Μεταφρά-
ζει Ἱταλικά ἀρχαί-
ους Ἑλληνες πεζο-
γράφους και ποιητές,
γράφει τίς βιογραφίες
μερικῶν, ὅπως τοῦ Ἀ-
νακρέοντα κι' ἄλλων,
κι' ἀργότερα τοῦ Αἰσώπου, παρουσιάζον-
τας τὴ ζωὴ τοῦ ἀρχαίου μυθογράφου
ὁλόκληρα διαφορετικὰ ἀπὸ ὅσο τὴν πα-
ρουσιάζει ή παλαιότερη βιογραφία του,
που συγγραφέας τῆς πιστεύεται ὁ Βυ-
ζαντινὸς λόγιος Μάξιμος Πλανουδῆς.
Τὴ βιογραφία αὐτὴ τοῦ Αἰσώπου, μετα-
φρασμένη και ἐλληνικά ἀπὸ τὸν Ἰωάννη
Βερβιτσιώτη (Κέρκυρα 1807) ἀξίζει νὰ
τῆς διαβάσῃ κανεὶς και σήμερα. Ὅπως
γράφει ὁ μεταφραστὴς στὸ σύντομο πρό-
λογό του «τὸ πόνημα τοῦτο τὸ γέρον πολυ-
μαθείας οὐ κοινῆς και κριτικῆς λεπτο-
τάτης, ὡς και ἅπαντα τὰ τοῦ πρυτάνεως
τῶν φιλολόγων μας συγγράμματα, θεόν-
τως ἐν τε Ἱταλίᾳ και ἄλλαχού ἐξετιμή-
θη» ἡμεῖς δὲ ἠκούσαμεν πολλὰκις ἐξοχὸν
δημογὴν ποιητὴν, τοῦ ὁποίου τὸν προσφά-
τως συμβάντα ἄωρον θάνατον θρηνοῦμεν
(Σήμ. ὁ Βερβιτσιώτης θὰ θέλῃ βέβαια νὰ
εἰπῇ γιὰ τὸ Σολωμό), καλοῦντα αὐτὸ *ἐα-
ρινὴν ἀνθοδέσμη*».

Ὁ Μουστοξύδης ἔχει ἀπερωθῇ πιὰ στὴ
μετάφραση ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγρα-
φῶν. Καὶ μὲ τὴ σύσταση τῆ δικῆ του
ἀρχίζει κι' ὁ μεγάλος ἐκδότης τοῦ Μιλά-
νου Σοντζόνιο νὰ τυπώνῃ τίς μεταφρά-
σεις τῶν Ἑλλήνων κλασικῶν σὲ Ἱταλικὴ
γλῶσσα και μὲ σκόλια σημαντικώτερη
ἀνάμεσα σ' αὐτὲς εἶναι ή μετάφραση τοῦ
Ἡρόδοτου, κομωμένη ἀπὸ τὸ Μουστο-
ξύδη, σὲ γλῶσσα ὅμως Ἱταλικὴ ἀρχαί-
οτερη γιὰ τοῦτο και δυσκολοδιάδεκτη ἀπὸ
τοὺς πολλούς.

Οἱ φιλολογικὲς και ιστορικὲς ἐργασίες
τοῦ Μουστοξύδη σὲ Ἱταλικὴ γλῶσσα εἶ-
ναι πολλές. Μὰ ἐμᾶς μᾶς ἐνδιαφέρει ἐσ-
θαῖκα περισσότερο ὁ Ἑλληνας φιλόλογος
και πολιτικός.

Ἡ προσοχή του ὅλη γυρίζει σὲ κάθε
τί που εἶναι ἐλληνικὸ και ἐθνικὸ. Προσέ-
χει ἀξαφνα τὴν πλούσια ἐλληνική λαο-
γραφία και συνάξει ὁλικὸ τῆς. Κ' εἶται
βοηθᾷ πολὺ τὸ Φωριέλ—ὅπως τὸ λέει
ὁ ἴδιος τοῦτος στὰ προλεγόμενα τοῦ βι-
βλίου του— γιὰ νὰ κάμῃ τὴ «Σύλλογὴ
τῶν δημοτικῶν τραγοῦδιῶν τῆς Ἑλλά-
δας». Ἰσως μάλιστα ὁ Μουστοξύδης νὰ
προχωροῦσε περισσότερο στὸ συναγμὸ λαο-
ογραφικὸ ὅλικου και δημοτικῶν τραγου-
διῶν, ἀν δὲν τὸν τραβοῦσε κάπως ἀρκετὰ
ή πολιτικὴ πιά δράση. Στὰ 1820 ὁ Τσά-
ρος τῆς Ρωσίας Ἀλέξανδρος τότε διορί-
ζει σὺμβουλο τῆς Ρωσικῆς πρεσβείας
στὸ Τουρίνο.

Τὴν ἴδια αὐτὴ χρονιά (1820) ή Ἀγγλι-
κὴ Κυβέρνηση ποῦλησε τὴν Πάργα στοὺς
Τούρκους. Ἡ πράξη αὐτὴ βρῆκε δυνα-
τοὺς κατηγόρους τῆς κι' ἀνάμεσα στοὺς
Ἑγγλέζους ἀκούη. Ὁ Μουστοξύδης ἐξέ-
ροντας καλὰ τὰ πράγματα, ἔγραψε τότε
ἕνα βιβλίο μὲ τὸν τίτλο *Exposé des
faits qui ont procédé et suivi la ces-
sion de Parga*, που τὸ τύπωσε στὸ

Παρίσι ὁ Γάλλος Amaury Duval, μέ-
λος τοῦ Γαλλικοῦ Ἰνστιτούτου. (Μετα-
φράστηκε ἀργότερα κ' ἐλληνικά ἀπὸ τὸν
Ι. Βερβιτσιώτη και τυπώθηκε στὴν Κέρ-
κυρα στὰ 1851). Στὸ ἔργο του αὐτὸ ὁ
Μουστοξύδης ἔλεγε, ἀνάμεσα σ' ἄλλες
βαθεῖς και σκληρὲς ὅσο και δικαίως παρα-
τήρησές του, και τοῦτα: «Ἡ φύση δίνει
σὲ κάθε λαὸ τὸ δικαίωμα τῆς ἀνεξαρτη-
σίας του. Οἱ πολιτικὲς συμφωνίες, που
ἐρίζουν τὴν τύχην τῶν Κρατῶν, που εἶναι
ἡ πολὺ μικρὰ ή πολὺ ἀδύνατα γιὰ νὰ
κάμουν τὸ δικαίωμα αὐτὸ σεβαστὸ και ἱ-
ερὸ, δὲν εἶναι παρά κατὰχρηση. Δὲν ἐξέ-
ρουμε ποιά εἶναι ή μυστικὴ αὐτὴ συν-
θήκη τῶν αὐτῶν τῆς Πόλης και τῆς Λόν-
τρας, που ἀποφασίζει γιὰ τὴν εὐτυχία
και τὴν ὑπαρξὴ ἑνὸς λαοῦ. Μὰ ὅποιος κι'
ἂν εἶναι, ἀνίσως ή ἐιρότητα τοῦ καθή-
κοντος τῶν βασιλιάδων ἀπέναντι στοὺς ὑ-
πήκοους τους, ἀνίσως τὰ δικαιώματα τῶν
λαῶν ἀναμεταξύ τους δὲ μετριῶνται μο-
νάχα μὲ τὴ δύναμη τῶν Κρατῶν ή μὲ
τὸν ἀριθμὸ τοῦ πληθυσμοῦ τους, θὰ ἔ-
πρεπε νὰ κάμουν γινωστὸ στοὺς Παργια-
νοὺς τὸ μυστικὸ ἄρθρο, τὴν ἀρχὴ τῆς
δεύτερης συνθήκης που ἔγινε στὰ Γιάν-
νινα και τὴν αἰτία τῆς θλιθερῆς μοίρας
τους». Τὸ ἔργο τοῦ Μουστοξύδη ἔκαμεν
ἐντύπωση μεγάλῃ, ἀφοῦ μάλιστα τὸν ἴδιο
καιρό κι' ὁ Γάλλος συνταγματάρχης Bos-
set, που εἶδε ἀπὸ κοντὰ και παρακολού-
θησε ὅλη αὐτὴ τὴν ἱστορία τοῦ πουλήμα-
τος ἑνὸς λαοῦ και τὸ ξεριζωμὸ του ἀπὸ
τὴ γῆ τῶν προγόνων του, πηγαίνοντας
στὴν Ἀγγλία ἔγραψε ἐγγλέζικα και τύ-
πωσε στὴ Λόντρα ἕνα ἄλλο παρόμοιο ἔρ-
γο μὲ τὸν τίτλο *Parga and the Io-
nian Islands*. Ἐξαιτίας τοῦ θόρυβου
που σήκωσαν τὰ δὴ αὐτὰ ἔργα, τὸ ἐγ-
γλέζικο περιοδικὸ «Quarterly Review»
γλῆξικο περιοδικὸ ἀρθρο, που ἤθελε νὰ
δημοσιέψῃ κάποιο ἄρθρο, που ἤθελε νὰ
δικαιολογήσῃ τὸ ποῦλημα τῆς Πάργας
ὅπως ὅλα ἀπὸ κοντὰ και βιβλίο κ' ἐκεί-
και κατηγόροῦσε τὰ δὴ βιβλία κ' ἐκεί-
νοὺς που τὰ ἐγράφανε, λέγοντας πὼς ἡ-
τανε συνεννοημένοι γιὰ νὰ δημοσιέψουν
τίς ψευτιές τους. Ἡ ἀλληλογραφία ὅμως
που ἔγινεν ἐξ αἰτίας τοῦ ἀρθρου αὐτοῦ
ἀνάμεσα Bosset και Duval βεβαίως,
πὼς οἱ δὴ τοῦτοι ὄχι μόνο δὲ γνωρίζον-
ταν ἀναμεταξύ τους, μὰ κι' ὅταν ὁ ἕνας
τύπωνε τὸ ἔργο του δὲν ἤξερε τὸ ἔργο
τοῦ ἄλλου. Ὁ Bosset σ' ἕνα ἀπὸ τὰ
γράμμάτα του χαρακτηρίζει τὸ ποῦλημα
τῆς Πάργας «μακιστικὸ ἔργο τῆς ἀγ-
λικῆς Κυβερνήσεως». Τὸ ἀποτέλεσμα
τῆς ἱστορίας αὐτῆς ἦτανε ὅτι μαθεύτηκε,
πὼς τὸ ἔργο που τύπωσε ὁ Duval τὸ
εἶχε γράψῃ ὁ Μουστοξύδης, κι' ὁ Ἀγγλος
Ἀρμοστής τῶν Ἑπτάνησων, ὁ Μαίτλανδ,
γιὰ νὰ τὸν τιμωρήσῃ τὸν ἔπαψε ἀπὸ ἐπι-
σημο ἱστοριογράφου και τοῦ ἔκοψε τὸ
μισθό.

Ἀρχίσεν ή ἐπανάσταση τοῦ 1821. Ὁ

Μουστοξύδης δὲν κα-
τέδρακε βέβαια στὴν
Ἑλλάδα νὰ πολε-
μῇ, ἐπειδὴ ἴσως
δὲν ἦτανε κι' ἀνθρω-
πὸς γιὰ πολέμους.
Τραγοῦδῃς ὅμως τὴν
ἐπανάσταση μὲ κά-
ποιον ὕμνο σὲ Ἱταλικὴ
γλῶσσα, που ὅπως
λένε ὅσοι τότε δια-
βάσανε τυπωμένο και
μποροῦσαν νὰ κρί-
νουν, ἦτανε ξεχωριστὸ ὠραῖο. Συνάμα
ὁ Μουστοξύδης δάχησε τὸ μεγάλο και
δύσκολο ἔργο νὰ κάμῃ γινώριμα στὴν
Εὐρώπῃ τὰ ναυτικὰ κατορθώματα τῶν
ἐπανάστατημένων Ἑλλήνων κι' εἶται ἀρ-
χισε νὰ δημοσιεύῃ σὰ σειρά περιοδικῶν
τὰ «*Precis des operations de la flotte
grecque durant la Révolution*» ἀπὸ
τὸ 1821—1822.

Στὸν ἴδιο καιρὸ ὁ Μουστοξύδης ἔγραφε
ταχυτικά κι' ἀρθρα φιλολογικὰ στὰ Ἱτα-
λικά περιοδικὰ «*Antologia*» τῆς Φλω-
ρεντίας και «*Gondotiere*» τῆς Βενετίας.
Στὸ πρῶτο και στὰ 1825 τύπωσε τὴν
πολὺ σημαντικὴ γιὰ τὰ χρόνιζα ὅπου γρά-
φθηκε μελέτη του γιὰ τὴν ἐλληνικὴ
γλῶσσα τῆς ἐποχῆς του μὲ τὸν τίτλο
«*Considerazioni sulla presente lingua
de' Greci*». Τὴ μελέτη αὐτὴ τῆς μετὰ-
φράσε ἀλλοιολογικὰ και τῆς τύπως στὰ
1851 ὁ Ζακωθιανὸς φιλόλογος και ιστοριο-
γράφος Παν. Χιωτῆς (σχῆμα 160 σελ.
79) βάζοντας και πολλὰς δικὰς του παρα-
τήρησεις σαν ὑποσημειώσεις. Μὰ και χω-
ρὶς νὰ ἔχῃ κανεὶς μπροστὰ του τὸ Ἱταλικὸ
καίμενο καταλαβαίνει πὼς ή μετάφραση δὲν
εἶναι και τόσο πιτυχημένη. Κ' οἱ περι-
σσότερες ἀπὸ τίς παρατήρησεις τοῦ Χιωτῆ
δὲν εἶναι σωστὲς, ὅπως και πολλὰς ἀπὸ
τίς πληροφορίες που δίνει γιὰ πρόσωπα
και πράγματα. Οἱ περισσότερες ὅσοι
μετώσεις ἀντὶ νὰ χρησιμεύουν «πρὸς ἀνά-
πτυξιν τοῦ καίμενου πλείονα», ὅπως λέει
ὁ μεταφραστὴς, μπερδεύουν πολλὰ καθε-
κστα. Στὴ μελέτη του αὐτῆς κι' ὁ Μου-
στοξύδης δὲν ἐξετάζει πάντα μὲ ὅσο πρέ-
πει σωστὸ τρόπο ὅλο τὸ ζήτημα και τὰ
καθεκκστα τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας, και
διατυπώνει μερικὰς γνώμες που σήμερα
δὲ στέκονται βέβαια ἔγραψε ὅμως τότε
κάτω ἀπὸ τὴ δύναμιν ἰδεῶν που ἦτανε γε-
νικά παραδεχόμενες και που εἶται τὸν ἀναγ-
κάζανε νὰ βλεπῇ τὰ πράγματα, ὅπως τὰ
ἔβλεπε. Μὰ ὅσα λέει στὸ τέλος τοῦ βι-
βλίου του ἀξίζουν νὰ διαβάσωνται και
σήμερα κι' ἀῖριο:

«Ἡ γλῶσσα αὐτὴ διαφέρει κατὰ τόπους
τινὰς, κατὰ μερικώτερους ἰδιωτισμούς,
εἴτε διὰ τὴν θέσιν τῶν τόνων, εἴτε διὰ
τὴν λέξιν, και ὁμιλεῖται ἐν Ἀσίᾳ και
Εὐρώπῃ καθ' ὁμοειδίαν τινὰ ἀγνωστον
εἰς ἄλλας γλώσσας· διότι ἀπὸ μᾶς ἔως
τῆς ἄλλης δοξατικῆς τῆς Ἑλλάδος λόγοι
και ἀμαθεῖς, ἐξυγνευμένοι και ἀγροῖκοι,
πάσης πόλεως Ἑλλήνες, συνεννοοῦνται ἐν
κόλῳ και γενικῶς. Ὁ ὄχλος δὲ ὀνομάζει
αὐτὴν Ρωμαϊκὴν. Πρὸς τοῦτο δὲ θεωροῦ-
μεν ὅτι και ἄλλαι γλώσσαι ἐκλήθησαν Ρω-
μαναὶ ή Ρωμαντικαί, και ἐρῶδες, ὡς θογα-
τέρες τῆς Ρωμαϊκῆς. Ἀλλ' ή ἰδική μας
μόνον οὕτω προσεκλήθη, διότι οἱ Ἑλλή-
νες ἀπῆρτιζον μέρος τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτο-
κρατορίας, μεταποποθεῖσθαι ἐν Βυζαντίῳ.
Ἡ ἀκαταλλήλότης δὲ τοιαύτης ἐπωνυμίας

Ο Λεονάρδος Μπρεσσενοῦ, χτίστης ἀπὸ τῆς Μάρης, εἶχε μαζέψει λίγα λεπτὰ λίκια. Γύρισε στὴν πατρίδα του κι' ἔχτισε ἕνα οἰκίακι.

Ἦτανε χηρεμένος, μ' ἕνα γυιό και μιὰ κόρη, — πὺ πάντρεψε χωρὶς προίκα. Ὁ γυιὸς του ὁ Μαρσιάλ, ἔμενε σὶ ὁἰοσπίτι μ' αὐτὸν μαζί.

Μὲ τὴ γυναίκα του, τὴ Μαρριάννα Μπρεσσενοῦ, ἡ κόρη του, ἡ Νοεμί, ἔμενε σὶ ὁ χωριὸ μὲ τὸν ἀντρα της, τὸ Νικόλα Φαντέν.

Σύμφωνα μὲ μιὰ συνήθεια, πολὺ διαδεδομένη στὰ χωριά, — τὴ μέρα πὺ ὁ Λεονάρδος Μπρεσσενοῦ ἔφτασε τὰ ἐβδομήντα πέντε του χρόνια, ἀνήγγειλε στὰ παιδιά του πὺς ἐπειδὴ εἶναι πολὺ γέρος και δὲν μπορεῖ νὰ δουλεύῃ, τοὺς ἔφινε τὴν περιουσία του, ὑπὸ τὸν ὅρο νὰ τοῦ παρέχῃ ὁ γυιὸς του τροφή και κατοικία και νὰ τοῦ δίνῃ ἡ κόρη του τριάντα φράγκα τὸ μῆνα.

Σὲ ὁχτὼ μέρες ὁ Μπρεσσενοῦ δὲν λογαριάζτανε πιά ὕστερα ἀπὸ λίγες δομαδες εἶχε γίνῃ «ὁ γέρος», καὶ τὴ χειρότερο κι' ἀπὸ φόρο, μιὰ περιττὴ δαπάνη.

Ἡ Μαρριάννα, ἡ νύφη, μόλις και μετὰ βίας τὸν ἔτρεφε, λέγοντάς του πὺς ὅταν εἶναι κανεὶς γέρος πρέπει νὰ στερεῖται γιὰ νὰ ζήσῃ, πολλὰ χρόνια.

Ὅσο γιὰ τὸν γαμπρό, εἶχε πάντα κατὰ διαστικὸ νὰ πληρώσῃ σὶ τέλος τοῦ μηνὸς και πρόσθετε: — Τὶ τὰ θεὸς τὰ λεφτά; δὲ σοὺ λείπει τίποτα.

Οἱ ὀλικῆς αὐτῆς στενοχωρίες δὲν ἦταν οἱ βαρύτερες γιὰ τὸ γέρο. Δὲν τὸν ρωτάγανε πιά γιὰ τίποτα. Ἐν τούτοις ὁ Λεονάρδος Μπρεσσενοῦ εἶχε ἕνα ἀντιστάθμισμα στὴ θλίψη του: ἦτανε παποῦς.

Ὁ γυιὸς του εἶχε μιὰ κόρη, τὴ Φανσέτ, πὺ μόλις εἶχε κλείσει τὰ δεκατέσσερα. Δροσάτη και ροδοκόκκινη μὲ μεγάλα μαύρα γελαστὰ μάτια κι' ἀπὸρα δόντια, λάτραινε τὸν παποῦ της.

Κάθε πρωὶ τὸν ξυνοῦσε και τὸν ἀγκάλιαζε. Γιὰ νὰ τὸν διασκεδάσῃ μάζευε ἀπ' τὸ χωριὸ κάθε λογῆς τραγουδιὰ κι' ὁμορφες ἱστορίες. Τοῦφερε τὰ καλύτερα φρούτα τοῦ κήπου, ἔκρινε πὺ φυλάγανε γιὰ νὰ τὰ πούλῃσινε στοὺς πλούσιους τῆς χώρας. Ὁ γέρος δὲν εἶχε δικαίωμα νὰ τρώῃ παρὰ τὰ χαλασμένα ἀπίδια και τὰ σάπια μῆλα, — μὰ ἡ πονηρὴ μικροῦλα πήγαινε κάτω ἀπ' τὸ δέντρο, κούναγε τὰ κλαριά, ἀπλωνε τὴν ποδιά της κι' ἔπιανε μέσα τὰ πεσμένα φρούτα.

Κι' αὐτὸς δὲν ἤξερε μεγαλύτερη χαρὰ ἀπ' τὸ νὰ συνοδεύῃ τὴ Φανσέτ, ὅταν πήγαινε τὶς ἀγελάδες της νὰ βοσκίζουν. Ἐπρεπε νὰ τὸν ἔβλεπε κανεὶς, ψηλὸν, ἀδύνατον, καμπούριασμένον λίγο, νὰ στηρίζεται σ' ἕνα τεράστιο μπαστοῦνι, νὰ περπατᾷ βαρεῖα πλάι στὴν ἐγγονή του, πὺ πήγαινε χαριτωμένη, μὲ τὴ ρόκα σὶ πλάι και τ' ἀδράχτι σὶ γέρι, φυλακίζοντας ὅλη τὴν ὥρα και κόδοντας κάθε τόσο τὴν κουδέντα της γιὰ νὰ τρέξῃ πίσω ἀπ' τὴν Κοκκίνω, πὺ τῆς ἄρεσε νὰ βόσκῃ σὶ λειβάδι τοῦ γείτονα.

Ἰστέρα καθόντουσαν κι' οἱ δύο, σ' ἕνα ὕψωμα στὴ σκιά ἑνὸς φράχτη, κι' ὁ πα-

ποῦς μίλαγε σοβαρὰ στὴν ἐγγονή του, πὺ ἄφινε ζωνηρὰ τ' ἀδράχτι, ἔπιανε τὸ σκρόνι της μὲ τὰ δύο χερὰκια της και τὸν ἀκούγε μὲ τενωμένα μάτια, μ' ἀνοιχτὸ τὸ στόμα, σὺν τίποτα σὶν κόσμο νὰ μὴ μποροῦσε νὰ τὴν ἐνδιαφέρῃ περσοτέρω.

— Σὰ μεγαλώσῃς, ἔλεγε συχνά, δὲ θέλω νὰ πάρῃς κανέναν ἀπ' τὴν πόλη. Θὰ πάρῃς ἕνα χωριάτη σὺν και μένα, πὺ θάχῃ κρατήσῃ τὶς παλιὰς συνήθειες, ἕνα σωστὸ χωριάτη, ἔνανε πὺ νὰ ζήσῃ ν' ἀγαπᾷ τὸ χῶμα πὺ τὸν θρέφει. Ἔτσι, νὰ ζωντανεύῃ τὸ χῶμα γι' αὐτὸν, τάχα τὸ χορτάρι πὺ φυτρώνει κάθε μέρα και πὺ πικρὸ σὶν λιβάδι δὲ ζεῖς. Καὶ τὰ ὁμορφα στάρια πὺ δένουνε και χρυσίζουνε σὶν ἥλιο, στοὺς κάμπους; Τάχα τὰ ζωντανὰ πούχουμε, δὲν ἔχουνε τὶς ἴδιες συνήθειες μὲ μᾶς; Φθάνει νὰ κλειστῇς μ' ὅλον αὐτὸν τὸ μικρὸ κόσμο, χωρὶς νὰ δίνῃς πεντάρα γιὰ τὶς πολιτείες και τὸ κακὸ τους — θεὸς και τίποτα ἄλλο νὰ ζῇς εὐτυχισμένη; — μὰ τὰ παιδιά μας ἔχουν ἄλλες ιδέες!

Ἦταν οἱ πὺ γλυκῆς ὥρες τῆς ζωῆς του. Τὴ μαλώνανε συχνά τὴν καμμένη τὴ Φανσέτ. Τὴ μαλώνανε γιὰ τὸν καιρὸ πὺ ἔχανε μὲ τὸ γέρο, μὰ αὐτὴ σκούπιζε τὰ δάκρυά της και γύριζε σὶν παποῦ της μὲ τὸ χαμόγελο στὰ χεῖλη.

Μιὰ μέρα ὁμοῦ ἔτρεφε κλαμμένη — μόλις μποροῦσε νὰ μιλήσῃ. — Ὁ πατέρας της κι' ἡ μητέρα της ἔχανε ἀποφασίσει νὰ τὴν στελτοῦνε στὴ Σουτεράιν, ἔσωτερικὴ σ' ἕνα παρθεναγωγεῖο γιὰ νὰ τὴν κάμουνε δασκάλα και νὰ τὴν παντρεύουνε μ' ἕνα δικηγόρο!

Ὁ γέρος ἀναπήδησε σὺν νᾶτκν εἰκοσι χρονῶν. Θέλανε νὰ τοῦ πάρουνε τὴν ἐγγονή του — νὰ τὴν κάμουνε δεσποινίδα. — Ἀ! τὸ παρακάνανε.

Ἐτρεψε σὶν σπῖτι, λαχανιασμένος και κατακκλιμένος, μὰ ἡ νύφη του τὸν σταμάτησε ἀπὸτομα, λέγοντάς του πὺς ἡ Φανσέτ δὲν τοῦ ἀνῆκε. Αὐτὸς θέλησε νὰ ἐπιμείνῃ, ἐκείνη θύμωσε. Ἐκαμε νὰ φωνάξῃ δυνατωτέρω τὸν ἄρπαξε και τὸν ἔβγαλε ἔξω ἀπ' τὸ σπῖτι!

Ἡ Φανσέτ ἔβγαλε μιὰ φωνὴ και πετάχτηκε νὰ κρατήσῃ τὸν παποῦ της. Ἡ μητέρα της τὴν ἔσπρωξε σ' ἕνα κἀθισμα.

Ὁ γυιὸς δὲν εἶχε περὶ λέξῃ.

Σ' ἕνα τέταρτο ὁ γέρος γύρισε, ἡσυχος τώρα, μὲ ὕψος ἀνθρώπου πὺ πήρε μιὰ ἀπόφαση.

— Ἀφοῦ μὲ διώξατε, θὰ φύγω, ὅχι ἀμέσως, μὰ αὐριο μπονώρω.

— Ποῦ θὰ πάς; τὸν ρώτησε ὁ γυιὸς του.

— Θὰ πάω νὰ κάτσω σὶν Ἀμμόζ.

— Ἀμ' πῶς;

— Δὲν εἶναι δική σου δουλειά.

Ἡ Μαρριάννα νόμισε πὺς τρελλάθηκε.

Ὅλη νύχτα ὁ παποῦς ἔμενε ξύπνιος.

Πήγαινε ἀπ' τὴν κάμαρα στὴν ἀποθήκη, ψάχνοντας νὰ βρῇ κατὶ σανίδες, πέρνοντες ἕνα πριόνι, ἕνα σφυρί, καρφώνοντας τὶς σανίδες. Πριόνιζε και καρφώνε μὲ μανία. Κανένας δὲν ἔκλεισε μάτι.

Και τὴν ἄλλη μέρα τὰ χαράματα παρακάλεσε τὸ γυιὸ του νὰ δέσῃ τὰ βόδια σὶν ἀραμπά, γιὰ νὰ τὸν πάῃ σὶν σιζερὸδρομο.

— Δὲ θὰ πάς μὲ τὰ πόδια, λίγο δρομάκο; ἔκανε ἡ Μαρριάννα και σφίχτηκε νὰ γελάσῃ.

— Ἐχω νὰ πάρω μαζί μου ἕνα κασσελάκι πὺ δὲ θέλω νὰ τ' ἀφίσω. Θὰ τὸ θάλω σὶν ἀραμπά και θὰ κάτσω ἀπάνω.

Ὁ Μαρσιάλ και ἡ γυναίκα του κυτταζόντουσαν ασατισμένοι.

Μὰ ἡ Νοεμί κι' ὁ ἀντρας της εἶχανε κιάλας μάθει πὺς ὁ γέρος θάφευγε μ' ἕνα κασσελάκι πὺ δὲν ἤθελε νὰ τ' ἀφίσῃ οὔτε στιγμὴ. Τρέσανε.

Ὁ γέρος, ἡσυχος πάντα, ἔδειξε ἕνα κασσονάκι. Ὁ Φαντέν τὸ σήκωσε, ἦταν πολὺ ἐκρύ. Τ' ἄρισε νὰ ξαναπῇ ἀπὸτομα, ἀκούστηκε ἕνας μεταλλικὸς ἤχος. Ὅλων τὰ μάτια ἀστράψανε.

— Στῶλεγα πὺς κατὶ ἐκρυδε, ψιθύρισε ἡ Νοεμί.

— Ἦμωνα σίγουρος πὺς εἶχε ἕνα καμπόδεμα, εἶπε σιγὰ ὁ Νικόλας.

Ὁ «γέρος» φαίνονταν πὺς δὲν εἶχε πάρε τίποτα χαμπάρι. Εἶπε ἡσυχά:

— Δέστε τὰ βόδια σὶν ἀραμπά.

Μὰ πατέρα, εἶπε ὁ Νικόλας Φαντέν, ἂν περνᾷς ἀσκήμα στοῦ Μαρσιάλ, ἔλα σὲ μᾶς.

— Καὶ γιατί; ἀπάντησε ἡ Μαρριάννα. Καὶ μὲ τὴν πὺ γλυκεῖα της φωνή: — Δὲ φέρθηκα καλὰ μὲ τὸν πατέρα, μὰ θὰ μοῦ τὸ συχωρῶ, μὰ και μετανοῶνω.

— Αφοῦ ἡ Φανσέτ θὰ φύγῃ, ἀπαντοῦσε ἡ Νοεμί, θάνα καλύτερα σὲ μᾶς.

Μὰ δὲ θὰ φύγῃ ἡ Φανσέτ, ἂν ὁ πατέρας θελήσῃ νὰ τὴν κρατήσῃ, ἔκανε ἡ Μαρριάννα.

Κι' ἡ Φανσέτ, τρελλὴ ἀπὸ χαρὰ, πήδηξε σὶν λαμὸ τοῦ παποῦ της, τὸν ἀγκάλιασε και τοῦ φώνηξε:

— Ὅχι, ὅχι, δὲ θὰ φύγῃς.

Εἶχανε φιλοῦσε πάλι.

Ὁ γέρος ἀγκάλιασε τὴν ἐγγονοῦλα του.

Ἰστέρα κύτταξε χαμογελῶντας τὰ παιδιά του, ἐκρυψε τὴν πολυτιμὴ κασσέλα και δὲν ξαναμίλησε γι' αὐτήν.

Μὰ ὁ γυιὸς ἀγόρασε δύο μαντρόσκυλα, κι' ὅταν ἔλειπε, ὁ γαμπρός ἔφτανε μὲ τὸ δῖπλο του και καθότανε σὶν σπῖτι.

Ὅλοι τώρα περιποιόντουσαν τὸν παποῦ.

Ἐκεῖνος δεχόταν ὅλες τὶς περιποιήσεις μὲ τὸ χαμόγελο στὰ χεῖλη.

Τοῦ δίναν ὅ,τι ἤθελε. Ἐνα ἔσρο κλάδι δὲν κόδανε χωρὶς νὰ τὸν ρωτήσουνε.

Ἡ Φανσέτ ἦταν ἐνθουσιασμένη.

Ἡ παποῦς της τῆς ἔλεγε κάπου κάπου:

— Ὅταν σὲ παντρεύω ὁπως θέλω, δὲν θάχῃ τίποτα νὰ κάμῃ σ' αὐτὸν τὸν κόσμο.

Κι' ἀλήθεια, αὐτὸς διάλεξε τὸν ἀντρα τῆς Φανσέτ, ἕνα παλληκάρι ἀπὸ καὶ κοντά, τίμιο, μαλακό, και γερὸ δουλευτή.

Ἡ εὐτυχία τῆς Φανσέτ ἦταν ἐξασφαλι-

ΗΛΙΑ ΒΕΝΕΖΗ

ΤΟ ΦΙΔΙ ΤΟΥ ΑΚΗΦ ΔΙΗΓΗΜΑ

(Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο).

Ὦν πέρνονν και τὸν βγά-
ζουν ὅξω μὲ τὴν βάρκα. Δὲν ὅτᾳ νὰν τι εἶ-
ναι. Τοῦ ἐξηγοῦν. Ἡ-
ποιος ἔπρεπε νὰ μείνῃ
νὰ δειξῇ στοὺς ἀνθρώ-
πους τοῦ κουβερνοῦ
ποῖα εἶναι τὰ τουρκικὰ
χτήματα στὴ Γέρα. Ἀλ-
λιῶς οἱ ντόπιοι θὰ κλέβαν τὰ μισά.
Και δὲν τὰ ἤξαιρε κανένας ἄλλος τόσο
καλὰ, σὺν τὸν Ἀκήφ, πὺ ἦταν μετρη-
τός.

Ὁ Ἀκήφ κουνᾷ μονάχα τὸ κεφάλι.
Βγαίνοντας σὶν πέλαμα ἀπ' τὴ βάρκα
λίγο-ἀκόμα νὰ πέσῃ σὶν γιᾶλο. Παρα-
πατοῦσε.

Οἱ ὁμοῖοι τοῦ χαμογελοῦν και τὸν
πειράζουν.

— Ἀκήφ, ἀγάπημ' γιὰ ὅχα του σ'
ἀφήνῃ βρὲ ὁ προφήτης ἐδῶ; Τώρα δὰ
εἶναι πὺν θὰ σὲ συγυρίξῃ γιὰ καλὰ ἡ
μαμὴ. Νὰ δεῖς!

Ὁ Ἀκήφ και δὼ ἀπαντᾷ μ' ἕνα
κούνημα, ναί, ναί.

— Ἐ! τράβα σ' ἀπάνου, κατὰ τὸ
χωριὸ! τοῦ λέει ὁ ἀξιωματικός.

Πέφτει σὶν δρόμο. Ἐνας δυνατὸς
ἀγέρας βοῦτζε μὲς τὸ ἀδειο τοῦτο
κουφάρι. Τὸ ἔχει ταράξει. Τίποτα δὲν
εἶναι νὰ σταθῇ ὁλόγρο. Μιὰ μικρὴ
τρούπα μονάχα μένει ἀνοιχτὴ και μπαί-
νει λίγο φῶς πὺν τρέμει. Θὰ ξαναο-
χίσῃ πάλι ἡ ἴδια ζωὴ. Εἶναι ἐκεῖ, σὶν
παρελθόν, μιὰ δύναμη πὺν τὸν κρατᾷ
και τὸν σέρνει σὰ μαγνήτης. Ἐχει
μαλάξῃ ἡ δύναμη τοῦτῃ ὅλες τὶς μέ-
ρες και τὶς ἀτέλειωτες νύχτες, τὴ ζωὴ
του, πὺν εἶναι πιά σὰ μιὰ πειθαρχη-
μένη κραυγὴ, ἀνίκανη νὰ τενωθῇ.

Δυὸ χωριάτες κατεβαίνουν ἀπ' τὸ
Σκόπελο. Κουβεντιάσουν.

— Ἐ, Ἀκήφ, πᾶ στὴν ὥρα! φωνά-
ζει ὁ ἕνας μόλις τὸν βλέπει.

Τοὺς χαιρετᾷ σιωπηλά.

— Τ' ἀκούς, Ἀκήφ; Γιὰ σένα λέγα-
με. Φαντάσου πὺν βγήκε! Ἰστέρα ἀπὸ
τόσα χρόνια!

σμένη, δὲν τὸν ἐνοιαζε νὰ πεθάνῃ. Ἐθα-
λε νὰ τοῦ κουβαλήσουνε τὸ κρεβάτι του
κατὰ σὶν παράθυρο. Κι' ἔσθωσε ἕνα χι-
νοποριτικὸ πριωνί, χαμογελῶντας στὴν
ἀγαπημένη του γῆ.

Μόνον ἡ Φανσέτ ἔκλαψε.

Ἡ πρώτη δουλειὰ τὸν παιδιῶν του ἡ-
ταν νὰ τρέξουνε σὶν περὶφημο κασσονάκι
πὺν μὲ τόση προσοχὴ φυλάγε ὁ γέρος.

Μόνον χαλίκια εἶχε μέσα.

Ὁ γέρος εἶχε ἐκδικηθῇ.

ἕνας σπασμὸς γεμάτος νεῦρο μὲς τὸν
ἀγέρα. Μ' ἄξαφνα, καὶ πὺν πάγαινε
σταθερὰ ἀπὸ ἐνστικτο ὁ Ἀκήφ, ἕνα
διὸ ἀντίμα τόπο μονάχα, ὅσο πρόφταζε,
ἄξαφνα, πιάνῃ νὰ βιάζεται, τρέχει,
σκοντάφτει, σὰ νὰ τὸν κυνηγοῦν. Τρέ-
χει ἀπελπισμένα. Στρίβει ἐκεῖ κατὰ
τὸν Πρίνο. Ὁ ἴδρος τρέχει μάρβρος ἀπ'
τὸ σκονισμένο γέρικο μούτρο. Ἐνα λι-
χάνισμα σὰ ζοῦ. Φτάνει σὶν τοῦρτο.

Ὁ λάκκος εἶναι μισοαδιανός. Τὸ
νερὸ μόλις τρέχει. Στέκεται μιὰ.
Ἰστέρα, κόβει ἕνα κλαδί ἀπ' τὸ δέν-
τρο, πέφτει σὶν λάκκο, κι' ἀρχίζει μὲ
μανία, μὲ ὀργὴ νὰ γυρίξῃ τὴ βίτσα
μέσα. Γυρίζει. Γυρίζει. Ἡ ἀγωνία
περνᾷ και ξαναπερνᾷ ἀγαλινωτὰ ἀπ'
τὰ κοκκινισμένα μάτια του, ἀνακατενε-
ται μὲ τὶς λάσπες, τὸ νερὸ τοῦ λάκκου,
γλυστρά σὶν ἀγέρα. Προεπὶ ὁ ἐχθρὸς
νάβγει. Νὰ λείψῃ τώρα; Τώρα πιά, θὰ
τόπνιγε μὲ τὰ χέρια του νὰ τοῦ δόσῃ
ξανά ὕπαρξη. Ἀλλιῶς.....

Τοῦτῃ τὴ φορὰ ὁμοῦ δὲν ἦταν πιά
τὸ νεὸ φίδι, τὸ «ἀναστημένο» πὺν λέ-
γαν οἱ χωριάτες. Τῶς σκάσει. Κάτι
κλαδιά ἔχαν σταματήσει μὲς τὸ τοῦ-
μπο, τραβήχτηκαν, τὸ νερὸ ἐπίασε νὰ
τρέχῃ. Ὁ λάκκος γέμοζε. Ἀφῆσε τὴ
βίτσα. Τὰ χέρια κατέβηκαν. Τὰ μάτια
ἔμειναν ἀνοιχτά κι' ἀκίνητα. Χαμή-
λωσε. Ἐγυρε τὸ ἀστρο γερασμένο πρό-
σωπο ὅξω ἀπ' τὸ λάκκο, τ' ἀκούμπισε
πάνου στὶς λάσπες. Ἡ ἐρημιὰ εἶναι
ἀσκήκη. Στὸ βάθος μιὰ ὁμαλέα κά-
θετη γραμμὴ σηκώνεται, δαγκάνει τὸν
οὐρανὸ, ἕνα κυπαρίσσι, ντοῖτα, χωρὶς
κλώνους, κλωνάκια, τζιριτζιάντζουλες.

ΤΕΛΟΣ

Μαυτιλίνη

ΗΛΙΑΣ ΒΕΝΕΖΗΣ

MANNA MOY ΓΗΣ...

Μάννα μου Γῆς, ἀπὸ τὰ σπλάχνα ἀμαρτωλῆ
ζῆσε γλυκὰ λιγάκι ἀκόμα στὴ γητεία σου
γλέντα, ξεφάντωνε γιατί τὰ γερατιά σου,
θαρθοῦν στοῦ γήλιου τὴ στερεὴ ἀνατολὴ

Τὸ πορνεμένο σου κορμὶ πιά δὲ μπορεῖ
τὴν ἀσελγῇ σου νὰ βαστάξῃ τὴ μανία,
καὶ σὺν τὸ Πνεῦμα τοῦ Κακοῦ πὺν τιμωρεῖ,
σὲ τοιγυροῦν χαμογελῶντας ἡ Ἀνία

Σὰν τὶς σκιὲς τ' ἀρρωστημένα σου παιδιά,
πλανιοῦνται ἀπάνω σου, βουκόλακες, μὲ τρόπο
ζητοῦν τὸν ἀδειο τῆς Ζωῆς θλιμμένο δρόμο,
νὰ τὸν γεμίσουν μὲ τὴν ἀδεια τους καρδιά

Μάννα μου Γῆς, τοῦ χινοπόρου ὁ μαρσμός
ἀρογοτυπᾷ τὴ νεκρικὴ σου τὴν καμπάνα,
κι' ὅ,τι νὰ κάνῃς ἡ συντέλεια, ὁ χαλασμός,
νὰ σ' ἐξαγνίσῃ θὲ νὰρθῇ, γλυκεῖα μου μάννα

Καὶ θὰ παγώσῃς μιὰ νυχτιὰ παντοτεινὴ,
πὺν σαβανώτῃ θ' ἀπλωθῇ στὴ σιγαλιά σου,
ἔχοντας μὲς στὴν παγωμένην ἀγκαλιά σου,
τὴν ἀμαρτία σου βαθεῖα, τὴ σκοτεινὴ.

ΜΑΝΩΛΗΣ ΑΛΕΞΙΟΥ

ΓΙΑΝΝΗ ΨΥΧΑΡΗ ΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΤΗΣ ΛΑΖΑΡΙΝΑΣ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

(Συνέχεια απ' το προηγούμενο)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

ΤΟ ΘΥΜΙΑΜΑ

Γέρω - Στέφανος, μ' όλη την καλωσύνη του, μ' όλη τη μεγάλη του σοφία, δεν άφινε ποτέ ευκαιρία όταν ήτανε μαζεμένοι, να μην πετάξει ανάμεσα στην κουβέντα μια λέξη που μετά, όλα τ' άλλα είναι χαμένος θόρυβος. Οί άλλοι την ξαίρανε καλά τη γριά Μαριγώ, ίσως να ξαίρανε και την προφητεία της, μ' έπειδή τους άρεσαν τα μυστήρια, βρίσκανε ευχαρίστηση στο αιώνιο άναμάσσημα της ίδιας κουβέντας. Έξ' άλλου ο Στέφανος περίμενε να τον ρωτήσουν να τους εξηγήσει τι κρύβανε τα λόγια του. Η ιστορία αυτή ήτανε καταδική του. Τη θεωρούσε σαν κτήμα του, σαν κάτι που είχε καθιερωμένο δικαίωμα άπάνω του. Αυτός πρώτος το διάδωσε στο χωριό. Μπροστά του είπώθηκε ή προφητεία.

Η Μαριγώ ήτανε μια φαντασιόπληκτη γριά. Είχε άπίστευτη ζωηρότητα στις κινήσεις της και στις κουβέντες της. Ήτανε μαγειρίσα στο κάστρο, την εποχή που ζούσανε οι άρέντες. Η μύτη της ήτανε μεγάλη και εξαιρετικά σουβλερή. Η στριγγή και διαπεραστική φωνή της φαινότανε σαν νάτανε ή τέλεια μελωδική έκφραση της σουβλερής άκρης της μύτης της. Τα μαύρα μάτια της, πάνω στο άργασμένο της πρόσωπο, κάτω άπ' το σφιγμένο μαντίλι της, που έφτανε ως το μέτωπο και της έκρυβε τα μαλλιά της, πετούσανε σπύδες. Το βλέμμα της έμπαινε μέσα σου σαν τριβέλι. Όλοι την τρέμανε για τις φαντασίες της... Ξαφνικά, χωρίς να το περιμένεις, πέταγε ανάμεσα στην κουβέντα μια λέξη που σου ανακάτευε άμέσως το μυαλό, σέβαζε σε σκέψεις, σου έκοβε κάθε όρεξη γι' άπάντηση.

Γι' αυτό το λόγο ο Στέφανος δεν την χώνευε. Όταν στις συγκεντρώσεις έπερνε ύφος σπουδαίο, ύπολόγιζε την έντύπωση που θα κάνη και σαν άνθρωπος που ή φήμη του είναι πιά καλά στερεωμένη, πρόφερνε κάποιο άπ' τα αξιώματά του που τον έκαναν να περνάη για έκαουσμένος σοφός, ή Μαριγώ έμπαινε στη μέση κι' έπερνε όλο τον κόσμο με το μέρος της, λέγοντας μονάχα κάνα δυο λέξεις. Ο Στέφανος την πείραζε στα νεύρα με το έπίσημο ύφος του. Έκείνος όμως, μ' όλο που την μισούσε, είχε πάρει την άπόφασή του. Πήγαινε σπίτι της, κουβέντιαζε, της έβαζε φωτιά και προκαλώντας τον θυμό της μάθαινε ό,τι ήθελε. Υστερα πήγαινε και το άνακοίνωνε στην παρέα του. Με αυτόν τον τρόπο ο Στέφα-

νος έδειχνε πως ήτανε μυαλωμένος άνθρωπος. Είχε μονοπωλήσει τις προφητείες της Μαριγώς, και την έντύπωση που προξενούσαν στους χωριάτες. Μια μέρα είχε πάει στην καλύβα όπου ή γριά τότε με ένα ξεσκονόπανο, τότε με την σκούπα, τότε με την άκρη του φουστανιού της ξεσκόνιζε, σκούπιζε, έτρεχε άπ' το να έπιπτο στ' άλλο, έσκυβε, σηκώνότανε, καθότανε με άπίστευτη γρηγοράδα. Ο γέρο - Στέφανος είχε φέρει την κουβέντα για τον πόλεμο. Ήτανε άκριβώς ή άλλη μέρα ύστερα άπ' την κατάληψη της Λαζαρίνας άπ' τους Τούρκους. Κουβέντιαζε, ώρες όλόκληρες, εξηγούσε το κάθε τί, ήθελε να καταπλήξη την Μαριγώ με τις έμπιστευτικές πληροφορίες, κατηγορούσε την άμάθεια των άρχηγών, την άδράνεια της κυβερνήσεως, πέταγε άνάμεσα στην κουβέντα κάτι για συνωμοσία, για γενική διάλυση, που την είχανε διατάξει οι μεγάλοι, της παρουσάιζε την φυγή σαν κάτι που το είχανε συμφωνήσει μεταξύ τους άπό πριν οι διάφοροι άυτοκράτορες που μισούσαν την Ελλάδα και της έλεγε, τονίζοντας καλά τις λέξεις, πως ενώ οι Τούρκοι είχανε παντού υποχωρήσει, ξαφνικά, χωρίς ν' αλλάξουν τα πράγματα, οι στρατηγοί διατάζανε κανονική υποχώρηση. "Οί" αυτά ήτανε πραγματικά γεγονότα, ή Μαριγώ δεν θα μπορούσε να τ' άρνηθί.

Η γριά - Μαριγώ, με τη βεβαιότητα που μιλούσε ο έπιστάτης ή και ίσως άπελπισμένη στο βάθος της καρδιάς της άπ' τη σφοδρά της πατρίδας της, σταμάτησε άπότομα το στριφογύρισμα μέσα στη κάμαρα, στάθηκε κατάφατσα στο Στέφανο και του φώναξε.

— Δε θα νικήσουμε, παρά μονάχα όταν ή μάνα σκοτώσει το παιδί της. — Το άποτέλεσμα ήρθε άμέσως. Ο Στέφανος έμεινε καρφωμένος στην καρέκλα του. Τέλος, σηκώθηκε, και χωρίς να βγάλη λέξη, άνοιξε την πόρτα κι' έφυγε.

Πολλές φορές οι άνθρωποι, όταν το έθνος τους περνάει δύσκολες στιγμές, όταν ο πανικός έχει κυριεύσει κάθε θέληση, όταν ή μοίρα τους χτυπάει κατακέφαλα, όταν ή ήττα έρχεται ή μια άπάνω στην άλλη, για να ξεφυγουν τη ζωντανή και καταθλιπτική πραγματικότητα, καταφεύγουν στο όνειρο. Η προφητεία είναι μια άπ' τις μορφές του. Είναι καταφύγιο μαζί και εκδίκηση. Μονάχα προλέγοντάς το, προετοιμάζει κανένας ένα καλύτερο μέλλον. Δίνει φτερά στην έλπίδα. Τόν καιρό του 1897 είπώθηκαν πολλές προφητείες, τόσο στην Κρήτη όσο και στη στερεά Ελλάδα. Η προφητεία της γριάς Μαριγώς ήτανε άπ' τις πιο ξακουστές. Συγκίνησε όλόκληρο το χωριό, διαδόθηκε σ' όλη την Ελλάδα. Ο Στέφανος κατάντησε να περηφανεύεται γι' αυτό σαν νάτανε δικό του έργο, και οι άγαθοί χωριάτες, που τους την έλεγε με

αυταρέσκεια κάθε λίγο και λιγάκι, όλο και τη σχολιάζανε.

— Σαν τι νάθελε να πη, αυτή που ξαίρει; ρώταγε ο Γρηγόρης ο περιβολάρης. Μ' όλα του τ' άσπρα μαλλιά, ήτανε πονηρός και δύσπιστος. Δεν κόταγε ν' άνοιχτή και πολύ σε εξηγήσεις.

Ο Δημήτρης, ο δάσκαλος, είχε την εξήγησή του και την πρότεινε σοβαρά. — Εγώ δεν πιστεύω και πολύ σ' αυτά. (Μίλαγε έτσι δειλά, άπό φόβο μήπως τον κοροϊδέσουν, γιατί αυτοί πιστεύανε). Μα διάβασα ιστορία και μου φαίνεται πως ή προφητεία μπορεί να πραγματοποιηθί. Υπάρχει στην Εύρώπη κάποιος άυτοκράτορας πολύ περήφανος. Δεν μ' άς χωνεύει, γιατί είμαστε λαός άνεξάρτητος. Γι' αυτό το λόγο βοήθησε το Χαμίτ εναντίον μας. Τη στιγμή λοιπόν που φέρονται έτσι σε μ' άς, είναι φυσικό να θέλη ή επιβállη στη χώρα του το χαράτσι, και ν' άνακηρυχτή μια μέρα σουλτάνος της Γερμανίας. Η Γερμανία βέβαια θα επαναστατήσει εναντίον του και έτσι να πως μια μητέρα θα σκοτώση δίκαια το παιδί της.

Ο Σταμάτης ο άμαξάς, άπλός και ύπομονετικός άνθρωπος, που συμφωνούσε σ' όλα ακόμα κι' όταν δεν κακαλάβαινε, έπιβεβαίωσε την σοφή εξήγηση του δάσκαλου.

— Αυτό είναι ακόμα πιο σωστό, γιατί, καθώς λένε, όλους αυτούς τους γερμανούς άξιωματικούς που ώδήγησανε το στρατό του Σουλτάνου τους στείλανε οι μανάδες τους. Και μου εξηγήσανε πως το κάνανε γιατί θέλανε να γίνουν τουρκάλες, για να πάρουν λεφτά.

Ο Γιώργης, ο παλιός φύλακας του τσιφλικιού, σαρανταπεντάρης, που μιλούσε κοφτά και τραχειά, διέκοψε όλες αυτές τις κουβέντες, με κέφι.

— Εγώ σ' άς λέγω πως είσαστε κουτοί και πως δεν την καταλαβαίνετε τη γριά - Μαριγώ. Όταν έχεις δικιο χρειάζεται άγχρος. Ξέρετε ποτέ θα πάρουμε εκδίκηση; Όταν παντού όπου υπάρχει "Ελληνας, κάθε μητέρα πει στο παιδί της να πάη να σκοτωθί. Αίμα για αίμα, άδικία για άδικία.

«Σ' άς όρκίζομαι πως ή Εύρώπη δε θα γελούσε πιά για πολλών ανθρώπων άκόμα, αυτή που κάθεται ήσυχη κι' άφίνει τη Θεσσαλία να καταστρέφεται και να σαπίζουν τα γεννήματα: "Α! τί ώραία που θα περνάγανε αυτά τα σκυλιά οι παλιότουρκοι, με το γερμανό τον άυτοκράτορά τους! Θα σάβανε τρύπες στα κατάβatha της γής για να πάνε γά χωθούν, και να κρυφτούν.

Οί άντρες σωπάσανε, ταραγμένοι. Νοιώθανε πως αυτός ο κανησιάρης μπορεί νάχει δικιο. Μα κουνάγανε κουρασμένοι τα κεφάλια τους και ο Στέφανος, ο έπιστάτης, που έννοούσε να λήη πάντα τη τελευταία λέξη, έβγαλε το συμπέρασμα.

— Η Μαριγώ ήθελε να πη πως δε θα γλυτώσουμε ποτέ άπό τις συμφορές μας, γιατί δε θα βρεθί άνάμεσά μας μάνα που θα σκοτώση το παιδί της. Η αλήθεια είναι πως ο βούρκος πάντα βούρκο γεννάει. (Ακολουθεί)

Μετάφρ. Δ. ΠΟΝΤΗΡΗ

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

[Κρίνουμε κάθε έργο που μ' άς στέλνεται σε δυό αντίτυπα].

Γιάννη Σκαρίμπα, Καϊμοί στο Γριπονήσι, διηγήματα, 1930. — Ο κ. Σκαρίμπα, με τον τόμο των διηγημάτων του που κυκλοφορεί αυτές τις ήμέρες σε καλλιτεχνική έκδοση των «Ελληνικών Γραμμάτων», άποδείχνει ίσφαλερή την αντίληψη πως ή ή ήθογραφία έχει δοθή πιά καθ' όλους τους τρόπους και δεν άφήνει στο νέο συγγραφέα περιθώριο για να δράση. Την ιδέα αυτή που διατυπώθηκε και πιστεύτηκε άπό πολλούς, για τη συγκάλυψη μιας άδυναμίας περισσότερο παρά για τη διαπίστωση μιας πραγματικής άνάγκης, έρχεται ο νέος μας διηγηματογράφος να την παραστήση το λιγώτερο ύπερβολική, κι' όχι με θεωρίες άμφισβήτησμες, αλλά με έργο τέχνης αληθινό. Γιατί οι «Καϊμοί στο Γριπονήσι», όσο κι' αν ξαφνίζουν μερικούς ήσυχους μελετητές των κειμένων με την τολμηρή λεκτική τους καινοτομία, είναι γεγονός πως δεν έσταματήσαν όπως τόσες άλλες άποπειρες στο στάδιο της προσπάθειας, για να μ' άς κινήσουν έτσι την συμπάθεια, για την άποτυχία τους και να μ' άς άπαλλάξουν άπό μια θαυμαστή κατάπληξη λογοτεχνικής πρωτοτυπίας. Έδώ φαίνεται πιά καθαρά πως, όταν δεν λείπει ο συγγραφέας, υπάρχει πλούσιο το υλικό για τη δημιουργία, και οι άλλοι όροι που απαιτούνται για ένα καλογραμμένο έργο πληρούνται μόνοι τους, καθώς πολύ σωστά παρατηρεί ή έκθεση της εισηγητικής επιτροπής του περιοδικού που προηγείται άπό το βιβλίο. Ο κ. Σκαρίμπα άρκεται στη ζωή την επαρχιακή που θεωρείται τόσο στενή και άσφυκτική, κι' εκείνη τον άνταμείνει με το παραπάνω για την άπροσποίητην αυτάρκεια του. Οί τύποι των διηγημάτων του είναι πρόσωπα του νησιού και του χωριού, οι ίδιοι εκείνοι ήρωες των γνωστών ήθογραφικών ιστοριών, αλλά παρατηρημένοι στη βαθύτερή τους ύπόσταση και παρουσιασμένοι άπό μια άκοίταχτην ως τώρα πλευρά. Οί άπλοί και αυτοί άνθρωποι, που κλείνουν ωστόσο έναν όλόκληρον αισθηματικό κόσμο και πάλλονται άπό σύνθετες συγκινήσεις, εξίσου ενδιαφέρουσες με το περιεχόμενο το ψυχολογικό της σύγχρονης πολιτισμένης κοινωνίας, παίρνουν έκφραση ζωντανή και

Η ΖΩΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

γίνονται μονάδες άντιπροσωπευτικές στα διηγήματα του κ. Σκαρίμπα. Κι' αυτό έρχεται πολύ φυσικά, άφου βρέθηκε πρώτιστα ο καλλιτέχνης που τους άγάπησε και τους αισθάνθηκε και θέλησε έπειτα να τους έμφανίση, βοηθημένος άπό την αξιόλογη συγγραφική του ικανότητα. Η συγγώνευση του συγγραφέα και των προσώπων του έχει κατορθωθί σε τέτοιο σημείο, που άφήνοντας εκείνοι μόνοι να μιλήσουν και δεν τίθεται κανένας περιορισμός στη γλωσσική τους έλευθερία, γι' αυτό και γίνεται κάπου κατάχρηση ίσως άπό μέρος των. Ο κ. Σκαρίμπας προτιμά να μ' άς τις περισσότερες φορές για τις αισθηματικές περιπέτειες των ανθρώπων του, αλλά με μια διαίσθηση τόσο βαθύτατη συχνά και με μια φράση τόσο σίγουρα διατυπωμένη, που δε μ' άς άφήνει άμφισβολία πως έχουμε μπροστά μας έναν πραγματικό διηγηματογράφο. Έκείνο που τον ενδιαφέρει περισσότερο είναι να βγάλη τους χωρικούς και τους νησιώτες μ' άς

άπό το στερεότυπο πλαίσιο, στο όποιο τους είχε στενέψει ή ήθογραφία της παρακμής, και γά τους δώση όλη την άνεση για να κινήθουν και να ζήσουν έξω άπ' τη συμβατικότητα των άπό πριν καθορισμένων ύποθέσεων. Κι' έτσι βρίσκει την ευκαιρία να μ' άς φέρη σ' άμεσην έπαφή με τους πόθους των, με τους καημούς των, με τις λαχτάρες των, με όλη τη νοστροπία τους, χαρίζοντάς μας σε πολλά μέρη την άνώτερη συγκίνηση της τέχνης. Η γλώσσα εξάλλου που μεταχειρίζεται είναι τόσο θερμή και οικεία, που εξαφανίζει την άπόσταση και μ' άς έμπνέει άπ' την αρχή την έμπιστοσύνη την άπαραίτητη, για την άπόλυτη συνταύτιση τού κειμένου και των πραγμάτων. Τα θέματα των διηγημάτων του, παρμένα άπό τα πιο άπλούστερα της άγροτικής και της νησιώτικης ζωής, έκτελούνται μ' έναν αξιοθαύμαστο ζήλο και με μίαν άφοσίωση καθαρά καλλιτεχνική. Στα περισσότερα μάλιστα άπ' αυτά συναντούμε

NOZAKI

Το προβλημα
ελύθη
με της κοντέρβες
"NOZAKI"
Μπορείτε κάλλιστα
να νηστεύετε.
Έφοδιασθήτε εγκαίρως

ΥΠΑΡΧΟΥΝ
ΠΑΝΤΟΥ

ΛΑΒΔΙΑ-ΣΟΛΟΜΟΙ-ΣΤΡΕΙΔΙΑ CLAMS-ΓΑΡΙΔΕΣ

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ
ΚΑΡΑΚΩΣΤΑΣ & ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ
ΚΛΕΙΣΘΕΝΟΥΣ 9 - ΑΘΗΝΑΙ

τέτοια ζωική πληθωρικότητα, που θα προτιμούσαμε αλήθεια, στο μεταξύ και μερικά κενά, αφημένα επίτηδες για να μετριάσουν την αδιάκοπη ένταση των γεγονότων. Άλλα δ' συγγραφέας, παρασυρμένος από τη διήγηση και μεθυμένος από το λόγο, λησμονεί να προσέξει τέτοιες λεπτομέρειες και προχωρεί πάντα με την ιδιαν έξαρση προς το τέλος, παρέχοντας έτσι στο έργο του το γνώρισμα της ενότητας και της ομοιομερείας. Κι' αληθινά όλα σχεδόν τα διηγήματά του έχουν ένα τέτοιο δυνατό δέσιμο, που τα καθιστά αδιάσπαστα και τα ολοκληρώνει σ' όλη τη γραμμή τους. "Αν όμως τα μοναδικά προσόντα των διηγημάτων αυτών ήταν ή άλλη θεοφάνεια κι' ή αρχιτεκτονική, δέ θαχαν βέβαια και μεγάλη σημασία, αφού γράφονται πολλά τέτοια και περνούν απαρατήρητα. Έκείνο που προξενεί εξαιρετική εντύπωση από τους «Καμήλους στο Γρηπονήσι» είναι το ύφος το ξεχωριστό κι' ή ρωμαλέα πνοή που παρέχει στη διήγηση ζωντάνια και γοργότητα. Οι φράσεις, μαστορεμένες από τεχνίτη δοκιμασμένο, πλύν' ή μια πίσω απ' την άλλη σαν απαραίτητα συμπληρώματα και χωρούν σύντομες, χτυπητές, επιβλητικές και σχεδόν κάθε τόσο αποκαλυπτικές, παίρνοντας μίαν αθυπαρέξια δόλοτα άνοποφίαστη και προσδίδοντας στο σύνολο μορφικήν αδρότητα πλήρη.

Έκτος αυτού διατυπώνονται με μιά τέτοια σιγουριά που, καθώς είναι ενισχυμένες με λέξεις παρμένες από το πιο άδολο λεξιλόγιο του λαού, εντυπώνονται στο νου ζωηρά και μένουν, γνώρισμα ασφαλέστατο των καλών στίχων. Και το σπουδαιότερο, ή έκφραση των πεζογραφημάτων

των αυτών άγνοεί συστηματικά την ψυχρότητα την ορθολογιστική κι' ύψωνεται στα πιο χαριτωμένα πετάγματα μιας γυμνασμένης ωστόσο φαντασίας. Ο συγγραφέας δεν επηρεάζεται από πουθενά άλλο παρὰ μόνο απ' τα δημοτικά τραγούδια και γενικά τις λαϊκές διηγήσεις μας, πριν μεταφερθούν όμως στο κοινό λογοτεχνικό ύφος που τους αφαιρεί την πρωτόγονη χάρη. Η επίδραση αυτή καταφαίνεται σε πολλά μέρη κι' υποδοθηθεί σημαντικά το διηγηματογράφο, που χωρίς έτοτο το προηγούμενο θα κινδύνευε να παρασυρθεί στο μοιραίο κατήφορο των απάτητων δρόμων. Ο κ. Σκαρίμπα όμως δεν περιορίζεται μόνο στο να μεταφέρει ώριμα χαρκτηριστικά στοιχεία της ολοζώντανης λαϊκής διαλέκτου μας, αλλά ζητεί να πλουτίσει το λεκτικό του μ' ένα γενικότερο μεταπλασμό τους και κάποτε με την προσθήκη δικών του κατασκευασμένων φράσεων, αναλόγων πάντα με κείμενα των δημοτικών παραδόσεων. Στην τελευταία του αυτή προσπάθεια φυσικό είναι να μην έχη την ίδια επιτυχία και κάπου μάλιστα καταντὰ να φτάνη σ' εκζητημένες ακρότητες, που πέφτουν αμέσως στην αντίληψη των έξω παρατηρητών και διαταράσσουν με τις υπερβολές των την ισορροπημένη συγκρότηση του έργου. Το ίδιο αποτέλεσμα φέρνουν και μερικές επαναλήψεις επιθέτων που αραδιασμένα μ' επιμονή προτίμηση μοιάζουν σ' να προκαλούν την εντύπωση, καθώς κι' οι λέξεις οι διασκευασμένες της καθαρεύουσας που όσο κι' αν χρησιμοποιούνται απ' το λαό παρουσιάζουν μιά φανερά παραφωρία σ' ένα δημοίωμα καλλιτεχνικό, και μάλιστα τέτοιες γραμ-

μής σαν το κ. Σκαρίμπα.

Ακόμα θάχαμε να παρατηρήσουμε, δασκαλίζοντας ίσως, πως από τις αιτιατικές των άρθρων παραλείπεται συχνά το τελικό ν μπροστά σε σύμφωνα που το απαιτούν, κατά τους νόμους της ακουστικής: στο κάμπο λ. χ. κι' άλλα τέτοια. Είναι όμως τόσο μεγάλες οι αρετές του νέου διηγηματογράφου, που έμφανίζει ξεχωριστή προσωπικότητα με το πρώτο του κιάλας βιβλίο, ώστε οι λιγοστές ελλείψεις του δεν πρέπει να λογαριάζονται στα σφάλματά του. Γιατί μπορεί να οφείλονται σε ατομικές πεποιθήσεις, που αν δεν τις παραδεχώμαστε δεν έχουμε ωστόσο το δικαίωμα να τις καταδικάσουμε, επί τη βάσει ατομικών πεποιθήσεων, οι όποιες δεν έχουν εδω το κύρος του τεχνίτη που θα τις επέβαλλε. Μέσα στα διηγήματα του κ. Σκαρίμπα ξεχωρίζουμε φράσεις κυματιστές, τραγουδιές, τρικυμιστές, γραμμένες με κέφι και με μέθο, που μάς έρχεται ή διάθεση να τις απαγγείλουμε σ' όλους τους τόνους τους μουσικούς, για να τους αισθανθούμε και να τις χαρούμε βαθύτερα, ρυθμικές καθώς είν' οι πιο πολλές. Κι' αν δεν είχαμε τίποτ' άλλο να πάρουμε μες από κει, θα μάς έφτανε αυτό το ποιητικό πεζό για ν' αγαπήσουμε τον καινούργιο συγγραφέα και να ενθουσιαστούμε μαζί του, οι έραστες των ωραίων αισθητικών απολαύσεων.

Γ. Κ.

Ο ζωγράφος Τόνι Φοράουερ.

Είπε ή δεύτερη φορά που έκθέτει ο κ. Τόνι Φοράουερ. Είχε όμως την άτυχία και τις δυο φορές να μη προσεχθή όπως του άξιζε απ' την κριτική του τόπου: τον εσπεριόρνησε. Αυτό όμως δεν τον έμπο- δίξει διόλου να έχη μεταξύ μας μιά θέση αρκετά σεβαστή: ή εργασία του μάς τον επιβάλλει.

Εύκολο πράγμα να περιφρονής ή να καταδικάζης. Φτάνει να κάθεται κάπου βηλά. Αί! τότε έχεις θάρρος για πολλές ασχημίες. Η εργασία όμως του τεχνίτη μένει. Άργά ή γρήγορα θα λάβη τη δικαίωσή της. Κι' αυτή απαντάει στην άόματη κριτική.

Σύμφωνα με μιά διάθεση δική του, μάς μιλάει όχι για κολακευτικά θεάματα, όπως έχουμε πάρει επιπόλαια τη ζωγραφική, αλλά για κάτι επίσημο, ιερό, ατέλειωτο, σπουδαίο, όπως είναι ή ζωή — για κάτι βαθύτερα ωραίο, όπως είναι το ανθρώπινο δράμα! Ίσως αυτό να οφείλεται στην ξενική καταγωγή του. Ώστόσο ή ζωγραφική του διάθεση έμπνέεται από την περιπέτεια του ανθρώπου: είναι ταραγμένη έχει ζωή, έχει βάθος.

Στην πρώτη του έκθεση, που έκανε πέ- ρσι τον Οκτώβρη, μπορούμε να πούμε πως υπήρξε περισσότερο αυτό: στην εργασία του έκαινε άκυριαρχους όχι ή «ζωγραφική συνείδηση» αλλά ή ροπή του. Δεν είχε ακόμη υποτάξει σε συνθετικά νοήματα το θέμα και την εξετρεμιστική τεχνοτροπία του. Από τότε όμως μέχρι σήμερα, με την καινούργια του δουλιά που είδαμε στις αίθουσες «Στρατηγικού- λου» τον περασμένο μήνα, ή ίδια του αυτή ανθρώπινη διάθεση, υπέστη τόση εξέλιξη, που μονάχα άόματοι έπρεπε να μη δούν τη ζωγραφική της εκδήλωση.

Κατέκτησε, μέχρι ενός σημείου βέβαια, που λίγιο από τους ζωγράφους μας έχουν φτάσει — την πλαστική διαμόρφωση του θέματός του, κι' αυτό μ' ένα τρόπο δικό του. Μπορεί και σήμερα να μην είναι απηλλαγμένος από ξένες επιδράσεις. Ποιος όμως από μάς δουλεύει χωρίς τα ξένα πρότυπα; Το ζήτημα είναι άλλο: τί θα πάρη απ' αυτά ο τεχνίτης και πως θα τὰ πάρη. Και ο κ. Τόνι Φοράουερ, μέσ' στο διάστημα που έμεσολάδησε από τότε, εργάστηκε τόσο, ώστε κατώρθωσε να κατανοήση και να αφομοιώση αυτές τις τεχνικές, σε δική του εύκολη και αντίληψη. Κι' αυτό, για όσους γνωρίζουν απ' αυτά τα πράγματα, για όσους έχουν κοπιήσει πάνω στις δυσκολίες και στις απαιτήσεις που έχουν αυτά τα μέσα, για όσους έχουν έμβανει στην οσία της δουλειάς αυτής που λέγεται ζωγραφική, και δεν έχουν μπερδευθεί με ρητορικές φιλολογίες και κομψά λόγια — θα ξέρουν όχι μονάχα να εκτιμήσουν τη δουλιά του, αλλά να πα-

Το χρησιμότερο βιβλίο κάθε οικογενείας είναι ή ΜΑΤΕΙΡΙΚΗ ΤΣΕΛΕΜΕΝΤΕ. Είναι γραμμένο ειδικώς για τὰ ελληνικά σπήτια και περιέχει εις 470 σελίδες με 250 εικόνες μαγειρική και λαχαροπλαστική.

Τιμάται ώραία δεμένο Δρχ. 135

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α.Ε. - ΑΘΗΝΑΙ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ - ΕΠΟΠΤΙΚΑ ΜΕΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 42 — ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ 11 - 48

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ — ΟΔΟΣ ΦΡΑΤΤΗ & Ρ. ΓΑΡΙΒΑΛΔΗ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ — ΛΙΘΟΓΡΑΦΕΙΟΝ — ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΕΙΟΝ — ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΕΙΟΝ

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ανάσταση Νεκρών υπό Δ. ΒΟΥΤΥΡΑ Δρ. 25.—

Μετά απ' το βιβλίο του «Απ' τη Γη στον Άρη» ο διαπρεπής συγγραφέας μάς δίδει εϋθύς άμέσως τον καινούργιο του τόμο «Ανάσταση νεκρών» με δώδεκα όλα-όλα διηγήματα σκορπισμένα στις 140 σελίδες του. Και στον τόμο αυτόν και στα άλλα του έργα, ο Βουτυράς είναι καθολικός, αληθινός, έρευνήτης του βάθους της κοινωνίας, του ανθρώπου και της φύσεως, δραματιστής της αληθείας του όρατού και του άοράτου κόσμου, έρμηνευτής της πραγματικότητας με ποιήλον τρόπον, με την σάτυρα, με την αλληγορία, με την πιστή ζωγραφιά, με την φαντασίαν ύποταγμένην στην τέχνην και την φύσιν, στην καλλιτεχνικήν ανάγκην.

Διηγήματα υπό Π. Δ. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ Δρ. 15.—

Η έκδοσις αυτή περιλαμβάνει 39 εκ των καλύτερων διηγημάτων του γνωστού εις τον διδασκαλικόν κόσμον συγγραφέως τόσον διά την παιδαγωγικήν όσον και διά την λογοτεχνικήν αυτού εργασίαν την οποίαν χαρακτηρίζει ένα ιδιαίτερον χιούμορ. Επί εκλεκτού χάρτου.

Χριστουγεννιάτικα και Πρωτοχρονιάτικα Διηγήματα

υπό ΠΟΛΥΔ. ΠΑΠΑΧΡΗΣΤΟΛΟΥ Δρ. 17.50.

Ο τόμος ούτος περιλαμβάνει 11 εκλεκτά διηγήματα ψυχολογημένα και χαρκτηριστικά. Όλα ζωντανές Θρακικές ήθογραφίας όπως όλα τα λογοτεχνικά έργα του συγγραφέως.

ΠΙΣΤΩΣΙΣ 20 ΜΗΝΩΝ

Δύνασθε ν' αγοράσητε

οιασδήποτε αξίας βιβλία

ΝΟΜΙΚΑ, ΙΑΤΡΙΚΑ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ Κ.Λ.Π.

Πληρώνοντας αυτά

εις 20 μηνιαίας

δόσεις

Τὰ διηγήματα ποὺ μᾶς στείλατε εἶναι πολὺ καλὰ ὡς ἰδέα, δὲν μποροῦμε ὅμως νὰ ποῦμε τὸ ἴδιον γιὰ τὴν ἐκτέλεση. Ἡ γλῶσσα σας θὰ ἤθελε περισσότερο δούλεμα. — **Ρ. Μακρήν**: — Ὁ κάθε ποιητὴς κατὰ προέκταση τῆς ἰδικῆς του ζωῆς, βλέπει γενικὰ τὴ ζωὴ. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ λόγο ἡ ἀτομικὴ ζωὴ πρέπει νάβῃ βαθεῖα καὶ πλούσια, νάχῃ πνευματικότητα γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ δηγήσῃ τὸν ποιητὴν σὲ μεγάλες ἀληθινὰ συλλήψεις. Στὰ τραγούδια σας ἀνωμαλότητα μόνον διαπιστώσαμε. — **Μ. Τσαγγαρίλην**, Κεραμικοῦ 436: Εὐχαριστοῦμε καὶ εὐχόμεθα κάθε ἐπιτυχίαν. — **Ι. Ἀκριβόπουλον**, ἐνταῦθα: Καταπιστῆτε μὲ ἀπλούστερα πράγματα καὶ ἀφήστε τὰ μεγάλα θέματα. Θέλουν δυνατὰ κότσια καὶ στόν τόπο μας τέτοια ὡς τὴν ὥρα δὲν υπάρχουν. — **Α. Καρδαράν**: Δὲν ἔχετε ἀντικρῶσαι βαθυτέρα οὔτε τὴν εὐτυχία οὔτε τὴν δυστυχία. Μᾶλλον παίζετε μὲ τις λέξεις. — **Μάριον Νέλλην**: Καὶ τὰ ποιήματα καὶ τὸ διήγημα δὲν μᾶς ἱκανοποίησαν. Ἐχουν καὶ τὰ δύο τὴ σφραγίδα τῆς [προχειρότητας. — **Δημ. Ἀνδρικόπουλον**: Τὸ τραγούδι σας εἰχὼς νὰ εἶναι κακὸ εἶναι κοινοτυπικόν. — **Α. Ἀβούρη**: Ἐνθ' τὸ θέμα σας δὲν εἶναι κακόν, ὑστερεῖ στὴ μορφή καὶ εἶναι μᾶλλον κακὰ ἐκτελεσμένο. Θὰ μπορούσατε μὲ περισσότερη προσοχὴ νὰ τὰ καταφέρετε καλύτερα. — **Ἀνθιμὸν Θεοδώρου**, Μιτυλήνῃ. Κριτικαὶ ὑπάρχουν σχεδὸν γιὰ ὅλους ὅσοι ἀναφέρονται σὲν—κατάλογό σας. Εἶναι ὅμως σκορπισμένες σὲ ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ καὶ μόνον στὴν Ἰουλικὴ Βιβλιοθήκῃ φάχνοντες θὰ τις βρῆτε. — **Τάσον Ἀθανασιάδην**: Θὰ δημοσιευθῶν καὶ τὰ δύο. Τὸ «Μαρτύριο» μᾶς ἄρεσε περισσότερο. — **Δ. Περικέτη**: Θὰ δημοσιευθῇ. — **Α. Γυιάλαν**. Καὶ ὁ «Κακορρίζικος» καὶ τὰ τραγούδια τελειῶς ἀνέστη. — **Ν. Ε.** Τὸ κομμάτι γιὰ τὸ Σαμαίν θὰ μπῇ. Ὅσο γιὰ τὸ διήγημα βρισκόμαστε πῶς ὑστερεῖ πολὺ στὴ συλλήψιν τοῦ προσώπου. — **Εὐφρη Φερεντίνου**. Ἡ «Καντάδα» εἶναι ἀρκετὰ καλὸ καὶ προδίδει λεπτότατο αἰσθημα. Κι' αὐτὸ ὅμως καθὼς καὶ τὸ διήγημα ὑστεροῦν στὴ μορφή, σκοντάφτουν στὴν ἐκτέλεση. Δουλέψτε κάπως πὺρ συστηματικὰ καὶ στείλτε μᾶς κάτι καλλίτερο. — **Ι. Ἀστέρην**. Τὰ τραγούδια πολὺ κοινοτυπικά. Δὲν μᾶς ἱκανοποιούν. — **Χ. Μηλιαράκη**. Τὸ «Σούρουπο» παρουσιάζει μίαν αἰσθητὴν πρόοδο. Τὸ δημοσιεύουμε σ' αὐτὴ ἐδῶ τὴ στήλῃ καὶ περιμένουμε καλλιτέραν σας.

Τὸ Σούρουπο

Στίγμα στὴ φύση, ἀπλωμέν' ἡ σιγαλιά,
στὸ σούρουπο, καὶ φύλλο δὲ σαλεύει,
ἐξ ὧσ' ἀπ' τὸ βουνὸ ἡ πινελλιά
ἐξέρχεται, τώρα, φαίνεται παλιά,
κι' ἡ μέρα μὲ τὴ νύχτα συγγενεῖ!

Στὲς ἐκκλησιές, ψαλδοῦσαν τὰ σπερνά,
ἐλάνον βαριάνοι, στὰ παλιὰ, τὰ κάστρα,
Κι' ὁ Στατοκόκος ἀπ' τὴ λίμνη ὡς περνᾷ,
βλέπει, ὦ! καὶ τὰ μάτια του σφαλνᾷ,
ἐκτομένη, σκορπισμένα, μέσα τ' ἀστρά!

Ἄρα μιά βόσκη, τὸ σκοπὸ τὸ ρυθμικόν
ἐκτελεσέν, τὰ νερά ποὺ κλαρίζουν,
ἐκτελεσέν, μαγεμένο, ἑσπικόν,
ἐκτελεσέν, Σολωμῶντος βιβλικόν,
ἐκτελεσέν, τὰ μάτια μου διακρῶνουν!

Ἰ. Ἀθῆναι

— **Αγγ. Καλοκαιρινόν**. Στὸ τραγούδι αὐτὸ λέτε πῶς ἡ Εἰρήνη εἶναι κάτι πὺρ μέγα κι' ἀπὸ τὸ Θεό. Ποιητικὴ ἀδεία θὰ μᾶς πῆτε, μὰ ὅσο καὶ νάβῃ δὲν βρισκόμαστε πῶς καλοσχεθῆκατε τὸ πρᾶγμα. Γιὰ τίς εὐχές σας εὐχαριστήθηκαν πολὺ. — **Ν. Μπούραν**: Δόγοι καθαρά τεχνικοὶ ἀνέβαλαν τὴν δημοσίευσή. Θὰ δημοσιευθῇ σύντομα. Νὰ μᾶς στείλετε δίχως ἄλλο τὴ μετάφραση τόσο τῆς Μήδειας ὅσο καὶ κομμάτι ἀπὸ τὴν Ἡρώ. Τὰ περιμένουμε. — **Επίσης** αὐτοὶ οἱ πολλοὶ καὶ καλλοὶ Θεσσαλοὶ γιὰτὶ δὲν στέλνουν ἐργασίες τους; — **Ι. Θεοδοροκάκον**: Οἱ στίχοι σας ὑστεροῦν τεχνικῶς καὶ γι' αὐτὸ δὲν μποροῦν νὰ δημοσιευθῶν. Ὑστερα καὶ ἀπὸ ἀπόψεως περιεχομένου δὲν παρουσιάζουν τίποτε τὸ ἐξαιρετικόν. — **Γ. Ἀγαπητόν**: Ὅσα μᾶς λέτε σωστά. Ὅσο γιὰ τὸ κομμάτι δίχως νὰ εἶναι κακὸ δὲν ἔχει ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ περιοδικόν. — **Χ. Ἀνδριτσόπουλον**: Θὰ δημοσιευθῶν περιεχόμενα. — **Γιάννην Λαγογιάννην**: Δὲν σας λείπει τὸ αἰσθημα καὶ μιά ὥρα καὶ διαθέσεις ἀλλὰ θέλωμε νὰ ἔχουμε κάτι πὺρ καλόν, πὺρ δουλεμένο. — **Ν. Πρινάρη**: Καὶ τὰ τρία ποὺ ἐλάβαμε ἔχουν τὸ χαρακτῆρα σκίτσων καὶ τοὺς λείπει ἀκόμα ἡ τεχνικὴ ἀριστερία ποὺ θὰ τὰ ἔκανε δημοσιεύσιμα. Ἀπὸ τὴν δουλειά σας λείπει κάτι ποὺ τὴν ἀφίνει λειψή. Ἐλπίζουμε κάποτε νὰ σας τὰ ἐξηγήσωμε πὺρ πλατειά. — **Α. Ρήγαν**: Ἀπόστείλατε χερόγραφα. — **Γιάννην Μολάνην**: Τὸ ποιήμα σας δὲν λέγει τίποτε. Τελειῶς ἐπιφανειακόν. — **Κ. Κаланτζήν**: Δὲν κατορθώσαμε νὰ ξεδιαλίνωμε τὴ σκέψη σας σὲ ποίημά σας. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ διήγημα δὲν κατορθώσατε νὰ ξεφύγετε ἀπὸ τίς γνωστὰς κοινοτυπίας.

Ἡ ΝΟΙΚΟΚΥΡΑ

ΜΑΓΕΙΡΙΚΗ

ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗ

ΚΑΛΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ

Εἶναι τὸ νεώτατο βιβλίον
τὸ ἀπαραίτητο γιὰ κάθε
Νοικοκυρά.

Πωλεῖται ἄδελτον Δρ. 250

δεμένο » 275

Ἐκδοσις Γ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Σταδίου 48 - ΑΘΗΝΑΙ

— *Ἐχελε*
διβροδὴκην;
— *Ναί;*
— *Εὐκαιρία νὰ*
ἴην ἀποκρίσελε μὲ

3

ΜΕΓΑΛΑ ΕΡΓΑ

Εἰς ΤΕΣΣΑΡΑΣ ΤΟΜΟΥΣ

ΚΑΙ ΤΟΜΟΥΣ 50 ΤΗΣ ΣΕΙΡΑΣ
"ΓΡΑΜΜΑΤΑ-
ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ - ΤΕΧΝΑΙ,,

— *Οχι;*
— *Εὐκαιρία νὰ ἀ-*
ποκρίσελε σχεδὸν
μὲ τὸ ἴδιον!

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ "ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ, Α.Ε.

Ἡ Οὐλίτις
θεραπεύεται μὲ τὸ
ΣΑΝΟΖΥΛ

Τὸ τσαΐ Μελρὸς εἶναι τὸ καλλίτερον τσαΐ
τοῦ κόσμου.

Ἀποφεύγετε τὰς ἀπομιμήσεις.

Τὸ γνήσιον τσαΐ Μελρὸς φέρει τὸ ἄνω
σημα μὲ τὴν λέξιν MELROSE καὶ τὴν
εἰκόνα Σκωτσέζας ἐπὶ τῆς ἄνωθεν πλευ-
ρᾶς τοῦ κυτίου.

Ἀντιπρόσ. διὰ τὴν Ἑλλάδα Κ. Κατσέρης Σταδίου 46.

"ΠΥΡΣΟΣ", Α.Ε. ΕΚΔΟΣΕΩΝ & ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΡΧ. 8.000.000 — ΑΘΗΝΑΙ, ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ 18

ΥΠΟ ΕΚΔΟΣΙΝ

ΟΔΗΓΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΤΟΥ 1930

ΣΕΛΙΔΕΣ 1600 ΠΕΡΙΕΧΟΥΣΑΙ ΟΛΟΚΛΗΡΩΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
Πληροφορίαι αὐθεντικαὶ καὶ ἐξηκριβωμέναι ἐκ τῶν πηγῶν.
Εὐχρηστος κατάταξις τῆς ὕλης.

Ἡ Ἑταιρία «ΠΥΡΣΟΣ», συνεχίζουσα τὸ ἐκδο-
τικὸν αὐτῆς πρόγραμμα, μετὰ τὴν ΜΕΓΑΛΗΝ ΕΛΛΗ-
ΝΙΚΗΝ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑΝ ἐκδίδει τὸν

ΟΔΗΓΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

δὲν θὰ φεισθῇ δὲ δαπανῶν ὅπως καταστήσῃ αὐτὸν
ἀντάξιον τοῦ τίτλου του καὶ χρῆσιμον εἰς πάντα.

Διὰ καταχώρησιν διαφημίσεων, προαγορὰν σωματῶν
καὶ πᾶσαν πληροφορίαν ἀπευθύνεσθε:

"ΠΥΡΣΟΣ", Α.Ε.

ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ 18 - ΑΘΗΝΑΣ

ἢ πρὸς τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀντιπροσώπους.

Ἡ ΚΟΛΥΝΟΣ ὁμορ-
φαίνει, ἀσπρίζει τὰ δόν-
τια. Διαύει τὸς ἐπὶ
τῶν ὀδόντων ξένους οὐ-
σίους καὶ καταστρέφει
τὰ ἐπιδόντια μικρό-
βια. Δοκιμάσατε τὴν
Κόλυνοσ καὶ προσέξατε
τὴν κτηθείσαν μαργα-
ρώδη στιλπνότητα ἐκ
τῆς χρῆσεως. Ἐν ἑκα-
τοστόμετρον ἐπὶ ξηρᾶς
ψήκτρας ἀρκεῖ.

ΟΔΟΝΤΟΚΡΕΜΑ
ΚΟΛΥΝΟΣ

ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

ΤΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΟΝ ΜΝΗΜΕΙΟΝ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΙΑΣ

ΤΟΜΟΙ 24 - ΣΕΛΙΔΕΣ 23.232 - ΑΡΘΡΑ 250.000

“Ολοι αι άνθρωποι αι γνώσεις συγκεντρωμένοι κατὰ
τρόπον εὐχρηστον

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ ΗΔΗ ΟΙ ΔΕΚΑ ΠΡΩΤΟΙ ΤΟΜΟΙ

Τὸ ὅλον ἔργον θὰ ἔχη συμπληρωθῇ ἐντὸς τοῦ 1933

ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΧΩΡΙΣΤΟΥ ΤΟΜΟΥ (ΤΟΙΣ ΜΕΤΡΗΤΟΙΣ):

Διὰ τὰς Ἀθήνας καὶ τὸν Πειραιᾶ Δραχ. **375.—**

Διὰ τὰς ἐπαρχίας..... Δραχ. **400.—**

ΕΓΓΡΑΦΟΝΤΑΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΙ ΔΙ' ΟΛΟΚΛΗΡΟΝ ΤΟ ΕΡΓΟΝ

ΜΕ ΔΡΧ. 8.400

καταβαλλομένας εἰς **48** συνεχεῖς μηνιαίας δόσεις ἐκ Δραχ. **175**

Προπληρωμὴ ὅλων τῶν τόμων τοῖς μετρητοῖς πρὸς Δραχ. **7400**

Οἱ συνδρομηταὶ ἐπαρχιῶν ἐπιβαρύνονται μὲ τὰ ἔξοδα ἀποστολῆς
Δραχ. **25** δι' ἑκάστον τόμον.

ΔΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΓΓΡΑΦΑΣ ΑΠΕΥΘΥΝΕΣΘΕ:

“ΠΥΡΣΟΝ,” Α. Ε. ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ 18 - ΑΘΗΝΑΣ

ἢ πρὸς τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀντιπροσώπους του.